

**UCHWAŁA NR XXV/147/26
RADY GMINY DZIEMIANY**

z dnia 25 marca 2026 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dziemiany na lata
2026-2030**

Na podstawie art. 18 ust.2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2025 r. poz. 1153 ze zm.) oraz art. 110 ust. 10 w zw. z art. 16b ust. 1 i 2 oraz art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2025 r. poz. 1214 ze zm.) **Rada Gminy Dziemiany uchwala**, co następuje :

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dziemiany na lata 2026 – 2030, która stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Dziemiany

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Gminy Dziemiany

Krystian Kaszubowski

Załącznik do uchwały nr XXV/147/26
Rady Gminy Dziemiany
z dnia 25 marca 2026 r.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dziemiany na lata 2026-2030

SPIS TREŚCI

Charakterystyka i metodologia opracowania dokumentu	3
Uwarunkowania prawne	3
CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	8
Warunki życia	8
Dane demograficzne Gminy Dziemiany	9
Mieszkalnictwo	13
Opieka zdrowotna	13
Oświata	14
Ośrodek Kultury w Dziemianach	15
Klub Seniora	16
Organizacje pozarządowe oraz podmioty ekonomii społecznej	16
Bezpieczeństwo publiczne	19
Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej	19
Zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej	20
Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej	33
Ubóstwo	35
Długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność	36
Bezrobocie	38
Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	40
Potrzeba ochrony macierzyństwa	46
Uzależnienia	47
Przemoc domowa	51
Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych – 2025	55
Wnioski i podsumowanie z przeprowadzonych badań	55
Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią	62
CZĘŚĆ ANALITYCZNA	64
Analiza SWOT	64
CZĘŚĆ PROGRAMOWA	68
Wizja i misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych	68
Monitoring i ewaluacja w procesie wdrażania Strategii	76
Źródła finansowania	78

Wstęp

Charakterystyka i metodologia opracowania dokumentu

Politykę społeczną zazwyczaj definiuje się jako „działalność państwa, podmiotów samorządowych i pozarządowych organizacji zmierzającą do kształtowania odpowiednich warunków pracy i bytu, pożądaných struktur społecznych oraz stosunków społeczno-kulturowych, w których przy aktywności ludzi będzie możliwe zaspokojenie potrzeb społeczeństwa na poziomie możliwym w danym okresie”¹. Definicja ta wskazuje na główny cel polityki społecznej państwa, utrzymywanie rozwoju społecznego i gospodarczego.

Dokument pn. „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych” stanowi fundament długofalowego planowania danej jednostki samorządowej w zakresie lokalnej polityki społecznej.

Informacje pozyskane w efekcie badań ankietowych oraz analizy *desk research* posłużyły do opracowania analizy SWOT w zakresie problemów społecznych występujących na terenie gminy Dziemiany.

Uwarunkowania prawne

Opracowując, przyjmując i wdrażając niniejszą Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych, władze Gminy Dziemiany wywiązują się z obowiązku określonego w art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. 2025 poz. 1214 z późn. zm.). Zgodnie z tą regulacją jednym z zadań własnych gminy jest „opracowanie i realizacja Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka”.

W art. 16b podanej ustawy został określony otwarty katalog kluczowych elementów każdej gminnej strategii. Są to w szczególności: diagnoza sytuacji społecznej gminy, prognoza zmian w zakresie objętym strategią oraz określenie: celów strategicznych projektowanych zmian, kierunków niezbędnych działań, sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych oraz wskaźników realizacji działań.

W opracowaniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dziemiany uwzględniono w szczególności następujące akty prawne:

- Konstytucja RP z 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.),

1 K. Loranty, *Bezpieczeństwo społeczne Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2004, s. 98.

- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2025, poz. 1338),
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2809 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2025, poz. 1153 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 49 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 798),
- Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1829),
- Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1576 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1512),
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 1208),
- Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 438 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 424),
- Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 2151)
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1939),
- Ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1670, z 2025 r. poz. 340).

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dziemiany pozostaje spójna z dokumentami strategicznymi z zakresu polityki społecznej na poziomie krajowym, wojewódzkim i powiatowym. Poniżej wymieniono przedmiotowe dokumenty oraz ich cele i obszary, w które wpisują się założenia Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dziemiany.

- **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.):** Cel szczegółowy II: Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony;
- **Strategia na rzecz osób z niepełnosprawnościami 2021 – 2030:** Priorytet V: Warunki życia i ochrona socjalna;
- **Program Dostępność Plus 2018 – 2025:** Obszar: Architektura, Obszar: Koordynacja, Obszar: Cyfryzacja;
- **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030:** Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych;
- **Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030:** Cel szczegółowy nr 3: Wzrost i poprawa wykorzystania potencjału kapitału ludzkiego na rynku pracy. Cel szczegółowy nr 4: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne;
- **Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu, Aktualizacja 2021–2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030 -** Priorytet I: Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży, Priorytet II: Przeciwdziałanie bezdomności i wykluczeniu mieszkaniowemu, Priorytet III: Usługi społeczne dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, Priorytet IV: Instytucje pomocy społecznej oraz podmioty ekonomii społecznej – wsparcie dla osób i rodzin, Priorytet V: Integracja cudzoziemców – rozwój usług społecznych dla migrantów, w tym cudzoziemców objętych ochroną międzynarodową, oraz wsparcie integracji na rynku pracy.
- **Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności:** Cel 6: Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „worksafe rate”;
- **Narodowy Program Zdrowia na lata 2021-2025:** Cel operacyjny 2. Profilaktyka uzależnień;
- **Rządowy Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024–2030:** Cel główny: Zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy domowej oraz zmniejszenie skali tego zjawiska w Polsce. Cele szczegółowe: Cel 1: zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. Cel 2: zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób doświadczających

przemocy domowej. Cel 3: zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc domową. Cel 4: zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

- **Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu 2020. Nowy wymiar aktywnej integracji”, który uległ aktualizacji na lata 2021-2027 z perspektywą do roku 2030:** Priorytety Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu: Priorytet I: Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży, Priorytet II: Zapewnienie spójności działań edukacyjnych, społecznych i zawodowych na rzecz dzieci i młodzieży, Priorytet III: Aktywna integracja w społeczności lokalnej, Priorytet IV: Bezpieczeństwo i aktywność osób starszych, Priorytet V: Zapobieganie niepewności mieszkaniowej i przeciwdziałanie bezdomności, Priorytet VI: Zarządzanie i zmiany strukturalne systemu integracji społecznej.
- **Polityka Społeczna Wobec Osób Starszych 2030:** Obszary uwzględniające działania wobec ogółu osób starszych: I. Kształtowanie pozytywnego postrzegania starości w społeczeństwie. II. Uczestnictwo w życiu społecznym oraz wspieranie wszelkich form aktywności obywatelskiej, społecznej, kulturalnej, artystycznej, sportowej i religijnej. III. Tworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie potencjału osób starszych jako aktywnych uczestników życia gospodarczego i rynku pracy, dostosowanych do ich możliwości psychofizycznych oraz sytuacji rodzinnej. IV. Promocja zdrowia, profilaktyka chorób, dostęp do diagnostyki, leczenia i rehabilitacji. V. Zwiększanie bezpieczeństwa fizycznego – przeciwdziałanie przemocy i zaniedbaniom wobec osób starszych. VI. Tworzenie warunków do solidarności i integracji międzypokoleniowej. VII. Działania na rzecz edukacji dla starości (kadry opiekuńcze i medyczne), do starości (całe społeczeństwo), przez starość (od najmłodszego pokolenia) oraz edukacja w starości (osoby starsze). Obszary uwzględniające działania wobec niesamodzielnych osób starszych: I. Zmniejszanie skali zależności od innych poprzez ułatwienie dostępu do usług wzmacniających samodzielność oraz dostosowanie środowiska zamieszkania do możliwości funkcjonalnych niesamodzielnych osób starszych. II. Zapewnienie optymalnego dostępu do usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych i opiekuńczo-pielęgnacyjnych dostosowanych do potrzeb niesamodzielnych osób starszych. III. Sieć usług środowiskowych i instytucjonalnych udzielanych niesamodzielnym osobom starszym.

IV. System wsparcia nieformalnych opiekunów niesamodzielnych osób starszych przez instytucje publiczne.

.

CZEŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Warunki życia

Jakość życia człowieka kształtowana jest przez zespół wzajemnie powiązanych warunków o charakterze materialnym, społecznym, zdrowotnym oraz psychologicznym. Jednym z podstawowych czynników jest sytuacja ekonomiczna, obejmująca poziom dochodów, stabilność zatrudnienia oraz możliwość zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, takich jak mieszkanie, wyżywienie czy dostęp do usług. Warunki materialne mają istotny wpływ na poczucie bezpieczeństwa oraz możliwości rozwoju jednostki.

Istotnym elementem jakości życia jest również stan zdrowia, zarówno fizycznego, jak i psychicznego, a także dostęp do opieki zdrowotnej i profilaktyki. Zdrowie warunkuje zdolność do aktywnego funkcjonowania w życiu społecznym i zawodowym oraz wpływa na subiektywne poczucie satysfakcji z życia. Równie ważne są warunki środowiskowe, takie jak jakość powietrza, stan otoczenia, dostęp do terenów zielonych oraz infrastruktury sprzyjającej rekreacji i wypoczynkowi.

Na jakość życia znacząco oddziałują relacje społeczne i rodzinne, poczucie przynależności do wspólnoty oraz możliwość uczestnictwa w życiu społecznym i kulturalnym. Wsparcie społeczne, dobre relacje interpersonalne oraz integracja z otoczeniem sprzyjają dobrostanowi psychicznemu i ograniczają ryzyko izolacji społecznej. Ważną rolę odgrywa także poziom bezpieczeństwa publicznego oraz stabilność otoczenia społecznego.

Nie bez znaczenia pozostają czynniki subiektywne, takie jak poczucie sensu życia, możliwość realizacji własnych aspiracji, samorealizacji oraz wpływu na własne otoczenie. Jakość życia jest więc kategorią wielowymiarową, łączącą obiektywne warunki życia z indywidualną oceną własnej sytuacji i poziomu zadowolenia z codziennego funkcjonowania².

Obszar	Opis
Warunki materialne i ekonomiczne	Obejmują poziom dochodów, stabilność zatrudnienia, sytuację mieszkaniową oraz możliwość zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, takich jak wyżywienie, odzież i dostęp do usług.
Stan zdrowia i dostęp do opieki zdrowotnej	Dotyczy zdrowia fizycznego i psychicznego, dostępności świadczeń medycznych, profilaktyki zdrowotnej oraz

² E. Polak, *Ekonomiczne i pozaekonomiczne mierniki jakości życia – na wybranych przykładach*, [w:] „Roczniki Ekonomii i Zarządzania”, nr 13, Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa, Włocławek, dostęp online: <https://kpsw.edu.pl/pobierz/wydawnictwo/re13/polak.pdf>

	możliwości korzystania z rehabilitacji i wsparcia specjalistycznego.
Warunki środowiskowe	Obejmują jakość środowiska naturalnego, czystość powietrza i wody, dostęp do terenów zielonych, estetykę przestrzeni publicznej oraz warunki sprzyjające wypoczynkowi i rekreacji.
Bezpieczeństwo osobiste i publiczne	Związane z poczuciem bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania, stabilnością otoczenia społecznego oraz skutecznością działań instytucji odpowiedzialnych za porządek publiczny.
Relacje społeczne i rodzinne	Obejmują jakość więzi rodzinnych, kontakty społeczne, wsparcie ze strony bliskich i społeczności lokalnej oraz poczucie przynależności do grupy.
Dostęp do edukacji i możliwości rozwoju	Dotyczy jakości i dostępności edukacji, możliwości podnoszenia kwalifikacji, rozwoju osobistego oraz uczestnictwa w działaniach edukacyjnych i kulturalnych.
Uczestnictwo w życiu społecznym i kulturalnym	Obejmuje możliwość korzystania z oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej oraz aktywnego udziału w życiu lokalnej społeczności.
Warunki pracy i równowaga między życiem zawodowym a prywatnym	Związane z organizacją pracy, stabilnością zatrudnienia oraz możliwością godzenia obowiązków zawodowych z życiem rodzinnym.
Czynniki psychologiczne i subiektywne	Obejmują poczucie satysfakcji z życia, możliwość samorealizacji, poczucie sensu oraz wpływu na własne życie i otoczenie.

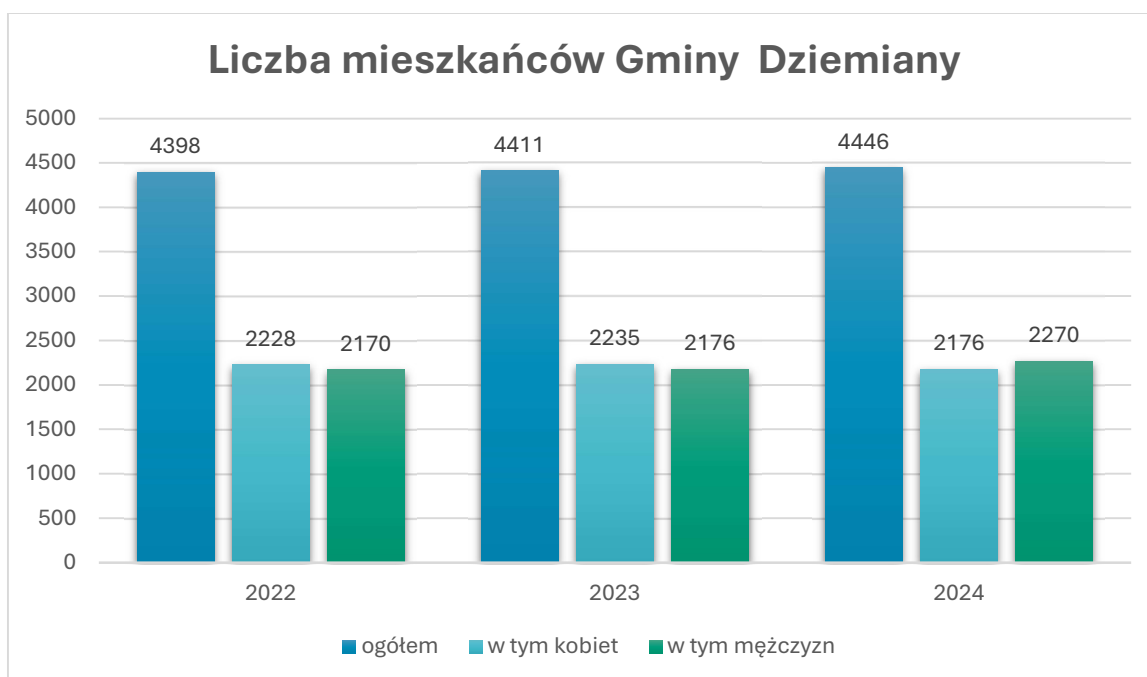
Źródło: opracowane na podstawie: E. Polak, Ekonomiczne i pozaekonomiczne mierniki jakości życia – na wybranych przykładach, [w:] „Roczniki Ekonomii i Zarządzania”, nr 13, Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa, Włocławek, dostęp online: <https://kpsw.edu.pl/pobierz/wydawnictwo/re13/polak.pdf>

Dane demograficzne Gminy Dziemiany

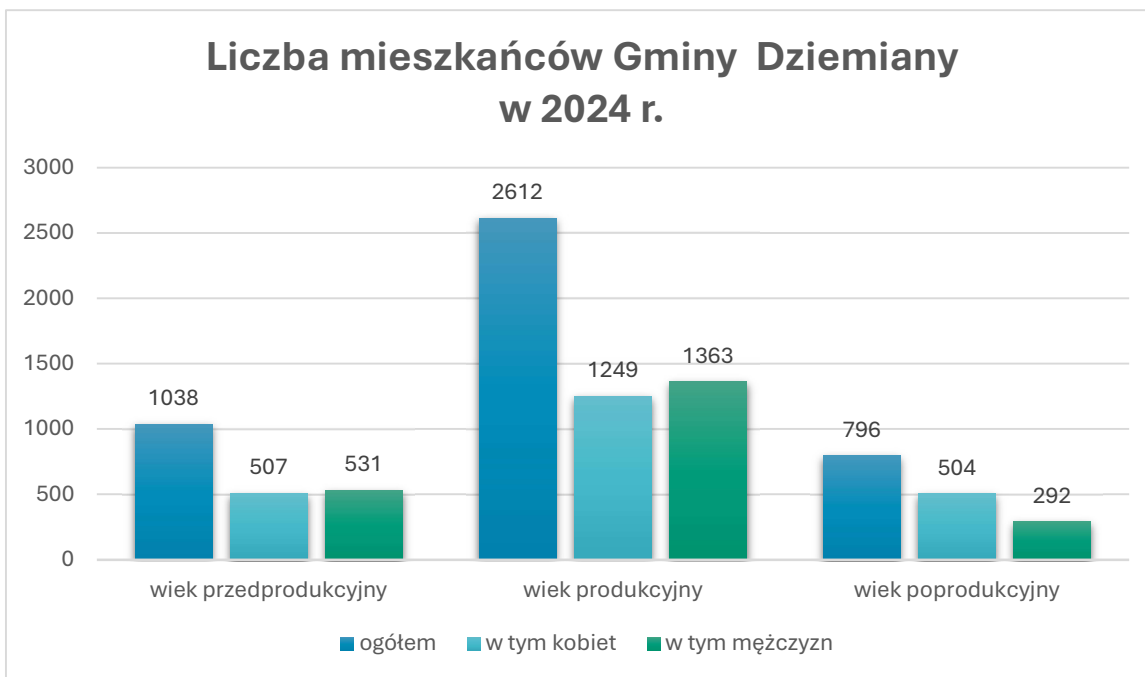
Sytuacja demograficzna gminy stanowi jedno z kluczowych uwarunkowań jej rozwoju oraz planowania działań w obszarze polityki społecznej i mieszkaniowej. Zmiany w strukturze wieku mieszkańców, procesy migracyjne oraz liczba i typy gospodarstw domowych wpływają bezpośrednio na zapotrzebowanie na usługi publiczne, infrastrukturę oraz ofertę mieszkaniową.

Analiza danych demograficznych pozwala lepiej rozpoznać potrzeby różnych grup mieszkańców, w tym seniorów, osób samotnych oraz rodzin z dziećmi, i dostosować do nich kierunki działań samorządu. Odpowiednio zaplanowana polityka lokalna, oparta na rzetelnych danych demograficznych, sprzyja poprawie warunków życia, wzmocnieniu spójności społecznej oraz ograniczaniu negatywnych zjawisk, takich jak depopulacja czy ryzyko wykluczenia mieszkaniowego.

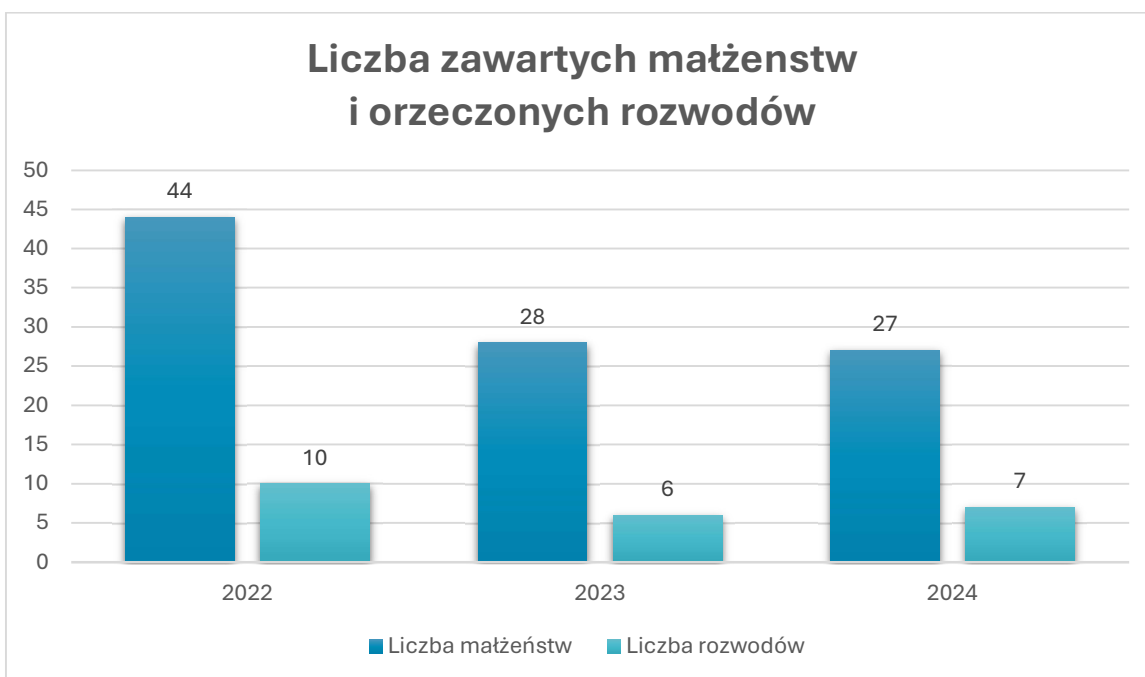
Liczba mieszkańców Gminy Dziemiany w 2022 roku wynosiła 4398 osób, w 2023 roku wzrosła do 4411 osób, a w 2024 roku do 4446 osób. W 2024 roku wśród mieszkańców było 2176 kobiet i 2270 mężczyzn.

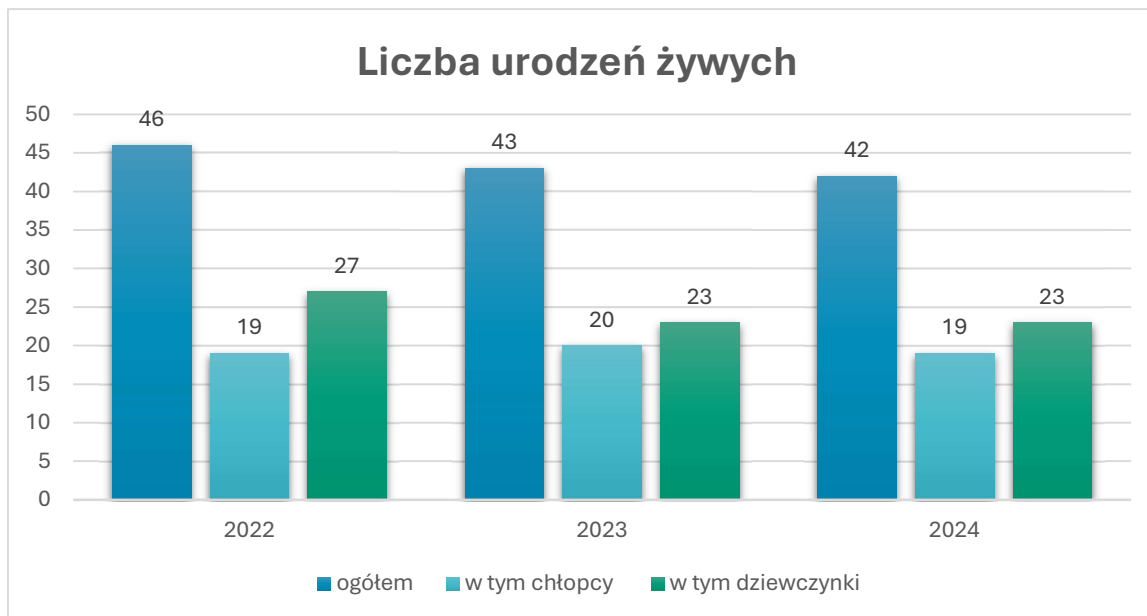
Na dzień 31 grudnia 2024 roku, Gmina Dziemiany liczyła łącznie 4446 mieszkańców. W wieku przedprodukcyjnym (do 18. roku życia) znajdowało się 1038 osób, z czego 507 to kobiety, a 531 to mężczyźni. W wieku produkcyjnym (od 18. do 64. roku życia) było 2612 mieszkańców, w tym 1249 kobiet i 1363 mężczyźni. W wieku poprodukcyjnym zamieszkiwało 796 osób, z czego 504 stanowiły kobiety, a 292 mężczyźni. Widać, że największą grupą wiekową w Gminie są osoby w wieku produkcyjnym.

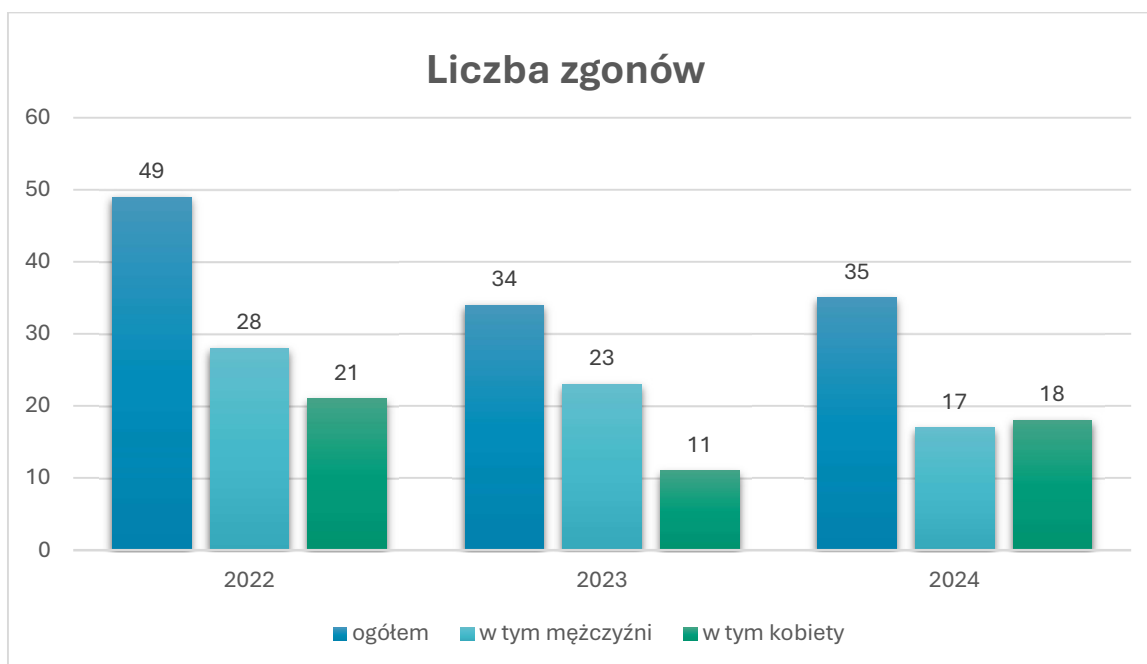
W Gminie Dziemiany w latach 2022–2024 odnotowano zmienną liczbę zawieranych małżeństw – od 44 w 2022 roku, przez spadek do 28 w 2023 roku, po ponowny spadek do 27 w 2024 roku. Liczba rozwodów nie ulegała dużym zmianom, osiągając najniższy poziom w 2023 roku (6). Przez cały ten okres nie orzeczono żadnej separacji.

W Gminie Dziemiany w 2022 roku odnotowano 46 urodzeń żywych, w tym 19 chłopców i 27 dziewczynek, natomiast w 2023 roku urodziło się 43 dzieci, w tym 20 chłopców i 23 dziewczynki. W 2024 roku liczba urodzeń wyniosła 42 z czego 19 to chłopcy i 23 to dziewczynki.

W Gminie Dziemiany w 2022 roku odnotowano 49 zgonów, w tym 28 mężczyzn i 21 kobiet. W 2023 roku liczba zgonów wyniosła 34, z czego 23 dotyczyło mężczyzn, a 11 kobiet, natomiast w 2024 roku zginęło 35 osób, w tym 17 mężczyzn i 18 kobiet.

Mieszkalnictwo

Tabela poniżej przedstawia dane dotyczące infrastruktury społecznej gminy według stanu na dzień 31 grudnia, obejmujące lata 2023–2025.

Zasób mieszkaniowy gminy obejmował 18 mieszkań komunalnych w latach 2023 i 2024, natomiast w 2025 roku liczba ta wynosiła 16 lokali. W analizowanym okresie nie odnotowano wniosków o przydział mieszkania komunalnego z zasobów gminy.

W zasobie gminy nie występowały mieszkania socjalne. W związku z tym nie wykazano osób oczekujących na mieszkanie socjalne ani wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego – we wszystkich ujętych latach wartości te wynosiły zero.

Na terenie gminy funkcjonował jeden klub lub inne miejsce spotkań przeznaczone dla seniorów. Liczba tych placówek pozostawała niezmienna w całym analizowanym okresie.

Na obszarze gminy nie funkcjonowały hospicja. Nie odnotowano również ośrodków dla cudzoziemców, co w tabeli oznaczono symbolem „X”.

Podsumowując, infrastruktura społeczna gminy w latach 2023–2025 charakteryzowała się stabilnym poziomem w większości obszarów, przy jednoczesnym ograniczonym zakresie usług, zwłaszcza w obszarze mieszkalnictwa socjalnego oraz specjalistycznych placówek wsparcia.

INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA	Rok 2023	Rok oceny 2024	Prognoza 2025*
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	18	18	16
Liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne z zasobów gminy	0	0	0
w tym z wiersza 1:			
Liczba mieszkań socjalnych (lokali)	0	0	0
Liczba oczekujących na mieszkanie socjalne	0	0	0
Liczba wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego	0	0	0
Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	1	1	1
Liczba hospicjów	0	0	0
Liczba ośrodków dla cudzoziemców	X	X	X

Opieka zdrowotna

Istotnym filarem polityki społecznej jest system opieki zdrowotnej, którego celem jest zapewnienie każdemu obywatelowi dostępu do niezbędnych świadczeń medycznych, niezależnie od jego statusu materialnego. W Polsce system ten opiera się na **modelu ubezpieczeniowym**, co oznacza, że osoby objęte ubezpieczeniem zdrowotnym mają

zagwarantowane prawo do ochrony zdrowia i korzystania z usług medycznych finansowanych ze środków publicznych.

System ten tworzą różnorodne **instytucje i podmioty lecznicze**, w tym placówki podstawowej opieki zdrowotnej, specjalistyczne przychodnie, szpitale, a także personel medyczny – lekarze, pielęgniarki, ratownicy i terapeuci – którzy wspólnie zapewniają kompleksową opiekę zdrowotną. Ramy prawne tego systemu wyznaczają m.in.:

- a) **ustawa o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych**,
- b) **ustawa o działalności leczniczej** (zastępująca dawną ustawę o zakładach opieki zdrowotnej).

Na terenie gminy funkcjonuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „Przychodnia” Sp. z o.o., który zapewnia mieszkańcom dostęp do podstawowych świadczeń opieki zdrowotnej. Placówka realizuje usługi medyczne w ramach obowiązujących przepisów, odpowiadając na bieżące potrzeby zdrowotne lokalnej społeczności. Działalność przychodni stanowi istotny element lokalnej infrastruktury ochrony zdrowia i przyczynia się do poprawy dostępności opieki medycznej dla mieszkańców gminy.

Oświata

Oświata stanowi jeden z kluczowych elementów rozwoju społecznego gminy, wpływając na kształtowanie kompetencji, postaw oraz wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży. Dostęp do placówek oświatowych oraz opieki nad dziećmi na różnych etapach rozwoju jest istotnym czynnikiem wspierającym rodziny i sprzyjającym rozwojowi lokalnej społeczności. System oświaty odgrywa również ważną rolę w **zapobieganiu i rozwiązywaniu problemów społecznych**, takich jak wykluczenie społeczne, trudności wychowawcze, nierówności edukacyjne czy brak wsparcia dla dzieci z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Szkoły i placówki wychowania przedszkolnego, poprzez realizację działań wychowawczych, opiekuńczych i profilaktycznych, wspierają prawidłowy rozwój dzieci i młodzieży oraz wzmacniają ich funkcjonowanie społeczne. Współpraca placówek oświatowych z rodzicami, instytucjami pomocy społecznej oraz innymi podmiotami działającymi na terenie gminy przyczynia się do wczesnego rozpoznawania problemów oraz podejmowania działań zapobiegających ich pogłębianiu się.

Zespół Kształcenia i Wychowania w Dziemianach jest publiczną placówką oświatową funkcjonującą na terenie gminy Dziemiany, która w swojej strukturze obejmuje **szkołę podstawową oraz przedszkole**. Placówka realizuje zadania dydaktyczne, wychowawcze

i opiekuńcze, zapewniając dzieciom i młodzieży możliwość kształcenia na kolejnych etapach edukacyjnych w ramach jednej jednostki.

Szkoła podstawowa prowadzi kształcenie uczniów w klasach I–VIII, realizując obowiązującą podstawę programową oraz wspierając rozwój edukacyjny i społeczny uczniów. Przedszkole zapewnia opiekę oraz wychowanie dzieci w wieku przedszkolnym, przygotowując je do podjęcia nauki na etapie szkolnym.

Zespół Kształcenia i Wychowania w Dziemianach pełni ważną rolę w lokalnym systemie oświaty, stanowiąc istotne zaplecze edukacyjne dla mieszkańców gminy. Placówka współpracuje z rodzicami oraz instytucjami działającymi na terenie gminy, realizując zadania sprzyjające wszechstronnemu rozwojowi dzieci i młodzieży.

Szkoła Podstawowa im. gen. Stanisława Sosabowskiego w Kaliszu to placówka o ugruntowanej pozycji edukacyjnej, działająca w oparciu o własną historię i ceremoniał szkolny, w tym m.in. hymn i sztandar. **Szkoła funkcjonuje przy ulicy Pomorskiej 8 w Kaliszu (gmina Dziemiany)** i prowadzi bogatą działalność dydaktyczno-wychowawczą, wspierając rozwój uczniów oraz współpracując ze społecznością lokalną. Placówka realizuje różnorodne inicjatywy edukacyjne oraz wydarzenia szkolne, co świadczy o jej zaangażowaniu w wszechstronne wspieranie uczniów.

Na terenie gminy funkcjonuje również żłobek, co zwiększa dostępność opieki nad najmłodszymi dziećmi i stanowi istotne wsparcie dla rodzin. Placówka aktywnie współpracuje ze środowiskiem lokalnym i angażuje się w różnorodne inicjatywy edukacyjne oraz wychowawcze.

Ośrodek Kultury w Dziemianach

Ośrodek Kultury w Dziemianach jest jednostką organizacyjną gminy, która prowadzi działalność kulturalną i organizuje różnorodne formy aktywności społecznej dla mieszkańców. Placówka realizuje zadania związane z organizowaniem wydarzeń artystycznych i kulturalnych, zajęć edukacyjnych oraz przedsięwzięć integrujących lokalną społeczność, co można śledzić w harmonogramach zajęć i aktualnościach dostępnych na stronie gminy.

Ośrodek organizuje m.in. liczne zajęcia pozalekcyjne (takie jak zajęcia teatralne, taneczne, plastyczne, fitness czy językowe), imprezy tematyczne oraz wydarzenia okolicznościowe, sprzyjające aktywnemu spędzaniu czasu wolnego i budowaniu więzi społecznych.

Jest on także miejscem spotkań i działań lokalnych inicjatyw, a jego działalność wspiera rozwój kulturalny i rekreacyjny mieszkańców gminy Dziemiany.

Klub Seniora

Klub Seniora funkcjonuje w ramach działalności **Ośrodka Pomocy Społecznej w Dziemianach** jako miejsce wsparcia i integracji osób starszych z terenu gminy. Placówka organizuje różnorodne formy aktywności, w tym zajęcia ruchowe (np. Zumbi Gold), wyjazdy integracyjne oraz inne spotkania sprzyjające aktywności społecznej i poprawie samopoczucia seniorów.

Działania Klubu Seniora mają na celu przeciwdziałanie izolacji społecznej oraz wspieranie sprawności fizycznej i psychicznej osób starszych poprzez uczestnictwo w warsztatach, spotkaniach i innych inicjatywach.

Klub jest częścią szerszych działań gminy na rzecz osób starszych, które obejmują również projekty realizowane ze wsparciem funduszy europejskich, takie jak teleopieka, rehabilitacja, Punkt Opieki Diennej czy zajęcia ruchowe i warsztaty rozwijające pasje seniorów.

W Klubie Seniora organizowane są także wydarzenia integracyjne, które sprzyjają budowaniu relacji międzypokoleniowych i aktywności lokalnej społeczności.

Klub Seniora stanowi ważny element działania pomocy społecznej w gminie, odpowiadając na potrzeby seniorów w zakresie towarzyskich spotkań, aktywności fizycznej i wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

Organizacje pozarządowe oraz podmioty ekonomii społecznej

Organizacje pozarządowe oraz podmioty ekonomii społecznej odgrywają istotną rolę w rozwoju lokalnym **Gmina Dziemiany**, uzupełniając działania administracji publicznej i odpowiadając na potrzeby mieszkańców w różnych obszarach życia społecznego. Ich działalność koncentruje się przede wszystkim na integracji społecznej, aktywizacji mieszkańców, przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu oraz wzmacnianiu więzi międzyludzkich. Organizacje te sprzyjają budowaniu kapitału społecznego, promują postawy obywatelskie oraz angażują mieszkańców w inicjatywy oddolne.

Podmioty ekonomii społecznej, w tym stowarzyszenia i lokalne inicjatywy społeczne, łączą cele społeczne z działalnością o charakterze usługowym lub aktywizującym. Ich zadaniem jest nie tylko świadczenie wsparcia dla określonych grup, takich jak osoby starsze, rodziny czy osoby zagrożone wykluczeniem, ale także tworzenie przestrzeni do aktywnego uczestnictwa w życiu lokalnym. Działania te często obejmują edukację, kulturę, sport, pomoc społeczną, ochronę zdrowia oraz podtrzymywanie tradycji lokalnych.

Głównym celem współpracy organizacji w Gminie Dziemiany jest zaspokajanie potrzeb społecznych mieszkańców gminy oraz wzmacnianie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego poprzez budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy gminą a organizacjami pozarządowymi. Do celów szczegółowych współpracy należą m.in. poprawa jakości życia mieszkańców, wzmacnianie poczucia odpowiedzialności za rozwój lokalnego środowiska, wspieranie inicjatyw i nowatorskich rozwiązań służących rozwojowi społeczności lokalnej, integracja działań gminy i organizacji pozarządowych oraz wzmacnianie potencjału tych organizacji.

Współpraca Gminy Dziemiany z organizacjami pozarządowymi opiera się na zasadach pomocniczości, suwerenności stron, partnerstwa, efektywności, uczciwej konkurencji oraz jawności. Program współpracy Gminy Dziemiany z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego określa formy współpracy oraz obszary zadań publicznych realizowanych przez organizacje pozarządowe na zlecenie gminy.

W 2024 roku współpraca realizowana była przede wszystkim poprzez wspieranie zadań publicznych w ramach otwartego konkursu ofert ogłaszanego przez Wójta Gminy Dziemiany. Zakres zadań obejmował realizację gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, w tym działania z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym, zwiększania dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej, działań profilaktyczno-edukacyjnych, przeciwdziałania przemocy, organizowania form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży oraz organizacji wydarzeń sportowo-rekreacyjnych promujących zdrowy i trzeźwy styl życia.

Realizacja programu współpracy z organizacjami pozarządowymi odbywała się w 2024 roku ze środków własnych gminy. Gmina Dziemiany współpracowała z organizacjami pozarządowymi w zakresie realizacji zadań publicznych, w szczególności w obszarze profilaktyki, sportu, kultury oraz działań na rzecz społeczności lokalnej. Wśród podmiotów, z którymi podejmowano współpracę, znalazły się m.in. **Stowarzyszenie Kościerskie Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe / Oddział WOPR Województwa Pomorskiego, Ochotnicze Straże Pożarne, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Dziemiany, Polski Związek Wędkarski, Polski Związek Łowiecki oraz stowarzyszenie Nordic Walking.**

Istotnym elementem współpracy była również współpraca pozafinansowa, obejmująca wsparcie organizacyjne oraz promocję działań podejmowanych przez organizacje pozarządowe, w tym pomoc przy organizacji przedsięwzięć kulturalnych, sportowych i edukacyjnych oraz informowanie mieszkańców o realizowanych inicjatywach.

Przykładowe organizacje społeczne działające na terenie gminy Dziemiany	
Koło Gospodyń Wiejskich	Na terenie gminy Dziemiany funkcjonuje Koło Gospodyń Wiejskich, będące organizacją społeczną skupiającą mieszkanki gminy. Działalność Koła koncentruje się na integracji lokalnej społeczności oraz kultywowaniu tradycji i zwyczajów regionalnych. Członkinie Koła uczestniczą w wydarzeniach kulturalnych i społecznych organizowanych na terenie gminy, wspierając aktywność mieszkańców.
Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Dziemiany	Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Dziemiany jest lokalną organizacją pozarządową działającą na terenie gminy. Celem stowarzyszenia jest wspieranie rozwoju społecznego, kulturalnego oraz aktywności mieszkańców gminy. Organizacja podejmuje działania sprzyjające integracji społecznej oraz promocji lokalnych inicjatyw.
Stowarzyszenie „BŁĘKITNI Nordic Walking Dziemiany”	Stowarzyszenie „BŁĘKITNI Nordic Walking Dziemiany” jest organizacją pozarządową działającą w obszarze sportu i rekreacji. Jego działalność ukierunkowana jest na promowanie aktywności fizycznej, w szczególności nordic walking, wśród mieszkańców gminy. Stowarzyszenie wspiera aktywny styl życia oraz integrację poprzez wspólne formy rekreacji.
Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie	Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie jest ogólnopolską organizacją społeczno-kulturalną działającą również na terenie gminy Dziemiany poprzez swoje struktury terenowe. Organizacja skupia osoby zainteresowane zachowaniem i promocją kultury, języka oraz tradycji kaszubskiej. Działalność Zrzeszenia obejmuje inicjatywy kulturalne i edukacyjne sprzyjające podtrzymywaniu tożsamości regionalnej.

Bezpieczeństwo publiczne

Bezpieczeństwo mieszkańców jest jednym z podstawowych zadań własnych jednostek samorządu terytorialnego. Obejmuje całokształt działań, środków i instytucji mających na celu ochronę mieszkańców przed zagrożeniami, które mogą zakłócać ich codzienne funkcjonowanie, poczucie stabilności i spokoju. To stan, w którym jednostki i wspólnoty lokalne mogą żyć i działać zgodnie z przyjętymi normami prawnymi, społecznymi i obyczajowymi – bez obawy o swoje życie, zdrowie, mienie czy godność. Na terenie gminy funkcjonuje punkt przyjęć Policji z dyżurami, który umożliwia mieszkańcom bezpośredni kontakt z funkcjonariuszami oraz zgłaszanie spraw i zagrożeń.

Na terenie gminy Dziemiany funkcjonuje **Posterunek Policji w Dziemianach**, który zapewnia realizację zadań z zakresu ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego. Posterunek prowadzi działania prewencyjne, interwencyjne oraz profilaktyczne, współpracując z samorządem gminnym oraz innymi instytucjami działającymi na rzecz bezpieczeństwa mieszkańców. Obecność jednostki Policji na terenie gminy sprzyja szybkiemu reagowaniu na zgłaszane zdarzenia oraz wzmacnia poczucie bezpieczeństwa lokalnej społeczności.

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu działania instytucji pomocy społecznej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa. Zadania pomocy społecznej są określone Ustawą z dnia 12 marca 2004 roku. Zgodnie z jej postanowieniem, głównym celem pomocy społecznej ma być umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie takich sytuacji życiowych, którym nie są w stanie podołać przy użyciu własnych środków, możliwości i uprawnień. Realizacja zadań została podzielona tutaj pomiędzy organy administracji publicznej. Ogólne zadania (strategiczne) związane z realizacją polityki społecznej wykonuje województwo. Powiat odpowiada za zadania o charakterze specjalistycznym. Z kolei Gmina realizuje tzw. usługi podstawowe, czyli np. kierowanie do domów pomocy społecznej, pomoc rzeczowa, zasiłki celowe przyznawane na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych, zasiłki na pokrycie wydatków powstałych wskutek zdarzeń losowych, udzielanie schronienia i posiłku itd.

Na terenie Gminy Dziemiany zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane są przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dziemianach. Na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej osobom i rodzinom udziela się świadczeń społecznych w szczególności z powodu:

- ubóstwa,
- sieroctwa,

- bezdomności,
- bezrobocia,
- niepełnosprawności,
- długotrwałej lub ciężkiej choroby,
- przemocy domowej,
- potrzeby ochrony ofiar handlu ludźmi,
- potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności,
- bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- alkoholizmu lub narkomani,
- zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej
- klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Zadania z zakresu pomocy społecznej realizowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej

Zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń, zasady i tryb ich udzielania oraz organizację pomocy społecznej określa ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej oraz akty wykonawcze do tej ustawy.

W ramach zadań własnych i zleconych realizowanych przez Gminę, ustala się prawo świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. Podstawowym działaniem Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej jest praca socjalna i świadczenie usług socjalnych. Praca socjalna świadczona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Pracownicy socjalni poprzez świadczenie pracy socjalnej wzmacniają zdolności swoich podopiecznych, motywują do samodzielnego rozwiązywania problemów oraz aktywizują zawodowo i społecznie. Świadczenia materialne stanowią jedynie uzupełnienie tych działań.

Do świadczeń pieniężnych zaliczają się:

- zasiłek stały,
- zasiłek okresowy,
- zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
- zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie,
- pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki,
- świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy,

ochronę uzupełniającą lub zezwolenie na pobyt czasowy udzielone w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 pkt 1 lit. c lub d ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,

- wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd.

Do świadczeń niepieniężnych zaliczają się:

- praca socjalna,
- bilet kredytowany,
- składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- składki na ubezpieczenia społeczne,
- pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie,
- sprawienie pogrzebu,
- poradnictwo specjalistyczne,
- interwencja kryzysowa,
- schronienie,
- posiłek,
- niezbędne ubranie,
- usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,
- mieszkanie treningowe/wspomagane,
- pobyt i usługi w domu pomocy społecznej,
- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie - w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych.

Zadania w zakresie pomocy społecznej, rodzaje świadczeń, zasady i tryb ich udzielania oraz organizację pomocy społecznej określa ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej oraz akty wykonawcze do tej ustawy.

W ramach zadań własnych i zleconych realizowanych przez Gminę ustala się prawo świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. Świadczenia pieniężne mogą polegać m.in. na przyznawaniu i wypłacaniu zasiłków, a świadczenia niepieniężne wykonuje się m.in. poprzez organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym, specjalistycznych w miejscu zamieszkania oraz pobyt w domu pomocy społecznej.

Świadczenia pieniężne:

1. **Zasilek stały** - świadczenie o charakterze obowiązkowym (a więc przysługujące każdemu, kto spełnia określone ustawą warunki i w ustawowo określonej wysokości), finansowane z budżetu państwa. Udzielany osobom pełnoletnim, niezdolnym do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnym do pracy (nieposiadającym uprawnień emerytalno-rentowych) i spełniającym kryteria dochodowe. Świadczenie jest zróżnicowane pod względem wysokości, zależnie od dochodu osoby samotnie gospodarującej lub dochodu na osobę w rodzinie, jego wysokość stanowi, bowiem różnicę między owym kryterium a dochodem osoby samotnie gospodarującej lub dochodem na osobę w rodzinie.
2. **Zasilek okresowy** - przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego. Przyznanie zasiłku okresowego, podobnie jak zasiłku stałego, uzależnione jest od spełnienia kryterium dochodowego. Jego beneficjentem może być osoba samotnie gospodarująca i rodzina. Zasiłek nie może być jednak niższy niż 50% różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby oraz między kryterium dochodowym rodziny a jej dochodem.
3. **Zasiłek celowy** - jest to świadczenie fakultatywne przyznawane na podstawie art. 39-41 ustawy o pomocy społecznej w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej. W ramach tej formy pomocy centrum przyznaje pomoc w formie zasiłków celowych i celowych specjalnych. Zasiłki celowe są świadczeniami przyznawanymi w miesiącu złożenia kompletu dokumentów w związku z koniecznością zaspokojenia konkretnej potrzeby. Świadczenie ma charakter jednorazowy. Pomoc w formie zasiłków celowych przeznaczona była głównie na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także pogrzebu.

Świadczenia niepieniężne

Udzielenie tych świadczeń nie jest uzależnione od spełnienia kryterium dochodowego, a jedynie od wystąpienia okoliczności faktycznie uzasadniających przyznanie danej pomocy.

Praca socjalna - to działalność zawodowa mająca na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych. Ułatwia jednostkom, grupom, środowiskom adaptację w zmieniających się warunkach życia.

Pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dziemianach wykonując pracę socjalną wspomagają osoby i rodziny wymagające pomocy w osiągnięciu możliwie pełnej aktywności społecznej i życiowej, współuczestniczą w organizacji wypoczynku dla dzieci i młodzieży, pomagają sporządzić pozwy do Sądu o przyznanie alimentów, rozwód czy separację, pomagają w wypełnianiu wniosków o ustalenia niepełnosprawności i stopnia niepełnosprawności, biorą udział w procesie zobowiązania osób uzależnionych od alkoholu do podjęcia leczenia, przeprowadzają rozmowy wspierające, udzielają informacji, gdzie osoby lub rodziny mogą uzyskać pomoc, która nie leży w kompetencji Ośrodka, pomagają podopiecznym w uzyskaniu prawa do emerytury lub renty, przeprowadzają wywiady u dłużników alimentacyjnych oraz podejmują działania związane z ich aktywizacją zawodową, przeprowadzają wywiady alimentacyjne u osób zobowiązanych do alimentacji, podejmują działania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie itp.

Należy mieć również na uwadze, że przy zachodzącym obecnie procesie starzenia się społeczeństwa wzrasta problem dotyczący zapewnienia opieki osobom starszym. Niekorzystnym zjawiskiem jest również liczba osób całkowicie samotnych. Osobom takim należy zapewnić dostęp do usług bytowych, urzędowych, mieszkaniowych, intelektualnych oraz zdrowotnych. Ludzie starsi i samotni potrzebują szczególnego rodzaju wsparcia - jak najdłuższego utrzymania ich we własnym środowisku.

Należy podejmować działania, które ułatwią im życie, a także wydłużą okres ich samodzielności. Warto podkreślić również konieczność dbałości o kondycję psychiczną osób starszych i schorowanych. Brak towarzystwa, odpowiedniej opieki oddziałuje na samopoczucie takich osób, dlatego też należy zapewnić im dostęp do instytucji świadczących pomoc psychologiczno-pedagogiczną oraz wykwalifikowanych pracowników, udzielających wszelkich porad w każdej sytuacji.

W ramach świadczeń niepieniężnych dostępne są również **inne formy wsparcia o charakterze zabezpieczającym i usługowym**, w szczególności:

1. **Składka zdrowotna** - opłacana za osoby korzystające z pomocy w formie zasiłku stałego niepodlegające ubezpieczeniu zdrowotnemu z innego tytułu.
2. **Składki na ubezpieczenie emerytalno-rentowe** – przyznawane osobom, które zrezygnują z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem.
3. **Sprawienie pogrzebu** – pochówek realizowany jest przez pomoc społeczną w przypadku, gdy najbliższa rodzina nie ma możliwości wykonania go we własnym zakresie np.

z powodów finansowych lub osobistych; sprawienie pogrzebu odbywa się w sposób ustalony przez gminę, zgodnie z wyznaniem zmarłego.

- 4. Usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania** - udzielane osobom, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Usługi te są odpłatne w części lub całości, jeżeli dochód osoby zainteresowanej przekracza kryterium dochodowe.

Zgodnie z art. 50 ustawy o pomocy społecznej, osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze mogą być przyznane również osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą takiej pomocy zapewnić.

Usługi opiekuńcze obejmują: pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, przyznając usługi opiekuńcze, ustala ich zakres, termin i miejsce świadczenia. Rada Gminy określa, w drodze uchwały, szczegółowe warunki przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Rodzaje specjalistycznych usług opiekuńczych, kwalifikacje osób świadczących te usługi oraz warunki i tryb ustalania i pobierania opłat za specjalistyczne usługi świadczone osobom z zaburzeniami psychicznymi określa w drodze rozporządzenia minister właściwy ds. zabezpieczenia społecznego.

- 5. Ośrodki wsparcia**- osobom, które ze względu na wiek, chorobę, lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, mogą być przyznane usługi opiekuńcze świadczone w ośrodkach wsparcia, o których mowa w art. 51 ustawy. Ośrodki wsparcia są jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej dziennego pobytu. Mogą być w nich prowadzone miejsca całodobowe okresowego pobytu. Ośrodkiem wsparcia jest środowiskowy dom samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, dzienny dom pomocy społecznej, dom dla matek

z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, schronisko i dom dla bezdomnych oraz klub samopomocy.

6. **Rodzinne domy pomocy** – zadaniem rodzinnych domów pomocy jest zapewnienie całodobowej opieki nie mniej niż trzem i nie więcej niż ośmiu seniorom. Służyć mają one pomocą szczególnie osobom wymagającym wzmożonej opieki ze względu na znaczne ograniczenie w codziennym funkcjonowaniu, wynikające z podeszłego wieku,
7. **Domy pomocy społecznej** – przeznaczone są dla osób wymagających całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogących samodzielnie funkcjonować w życiu codziennym i którym nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Domy pomocy społecznej, w zależności od tego, dla kogo są przeznaczone dzielą się na: domy dla osób w podeszłym wieku, osób przewlekle somatycznie chorych, osób przewlekle psychicznie chorych, dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie, dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie oraz osób niepełnosprawnych psychicznie.
8. **Schronienie, posiłek, niezbędne ubranie** – udzielane osobom tego pozbawionym.

W analizowanym okresie w Gminie Dziemiany większa liczba osób korzystała ze świadczeń niepieniężnych niż ze świadczeń pieniężnych. Najwyższą liczbę beneficjentów świadczeń niepieniężnych odnotowano w 2019 roku (206 osób), natomiast najniższą w 2021 roku (141 osób). W kolejnych latach liczba ta ulegała wahaniom i w 2024 roku wynosiła 163 osoby.

Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych wzrastała w latach 2018–2020 – z 63 osób w 2018 roku do 127 osób w 2020 roku. W latach następnych obserwowany był stopniowy spadek tej liczby, który doprowadził do poziomu 110 osób w 2024 roku.

Zestawienie wskazuje na zmiany w strukturze udzielanego wsparcia, z widoczną przewagą świadczeń niepieniężnych w całym analizowanym okresie, przy jednoczesnym zmniejszaniu się liczby osób korzystających ze świadczeń pieniężnych po 2020 roku.

Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych		
Rok	Świadczenia niepieniężne	Świadczenia pieniężne
2018	190	63
2019	206	73
2020	177	127
2021	141	125

2022	150	117
2023	164	115
2024	163	110

W analizowanym okresie większa liczba rodzin korzystała ze świadczeń niepieniężnych niż ze świadczeń pieniężnych, z wyjątkiem lat 2020–2022, kiedy liczba rodzin objętych świadczeniami pieniężnymi była wyższa. Najwyższą liczbę rodzin korzystających ze świadczeń niepieniężnych odnotowano w 2019 roku (116 rodzin), natomiast najniższą w 2021 roku (78 rodzin). W kolejnych latach liczba ta wzrastała i w 2024 roku wynosiła 92 rodziny.

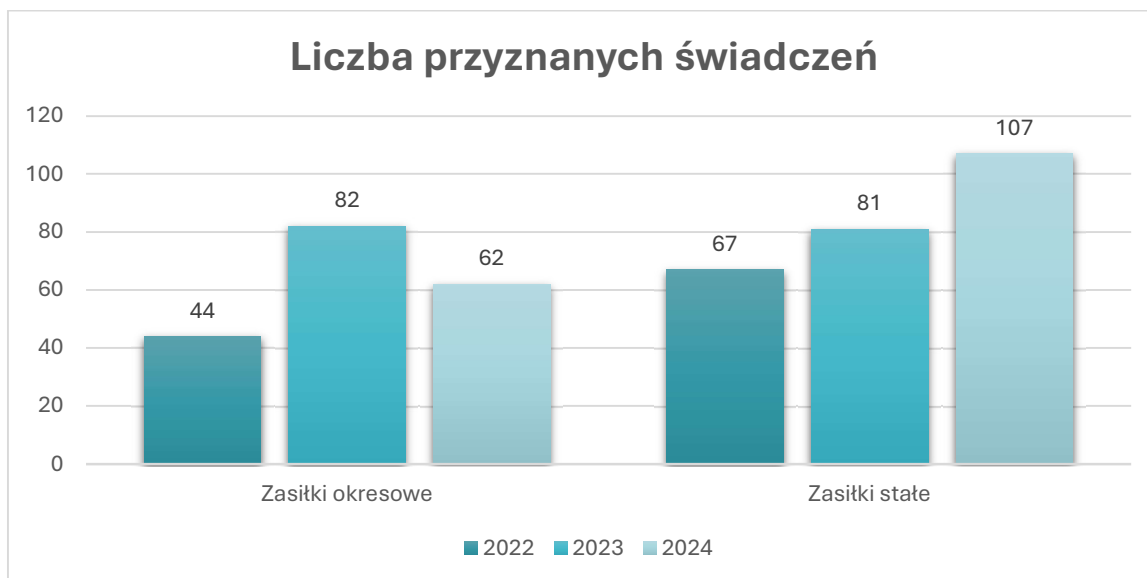
Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych wzrastała w latach 2018–2021 – z 61 rodzin w 2018 roku do 124 rodzin w 2021 roku. W następnych latach obserwowany był stopniowy spadek liczby rodzin objętych tego rodzaju wsparciem, do poziomu 108 rodzin w 2024 roku.

Zestawienie wskazuje na zmiany w strukturze udzielanej pomocy społecznej, z okresowym wzrostem znaczenia świadczeń pieniężnych oraz stopniowym powrotem do przewagi świadczeń niepieniężnych w ostatnich latach analizowanego okresu.

Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych		
Rok	Świadczenia niepieniężne	Świadczenia pieniężne
2018	112	61
2019	116	71
2020	101	110
2021	78	124
2022	81	117
2023	94	111
2024	92	108

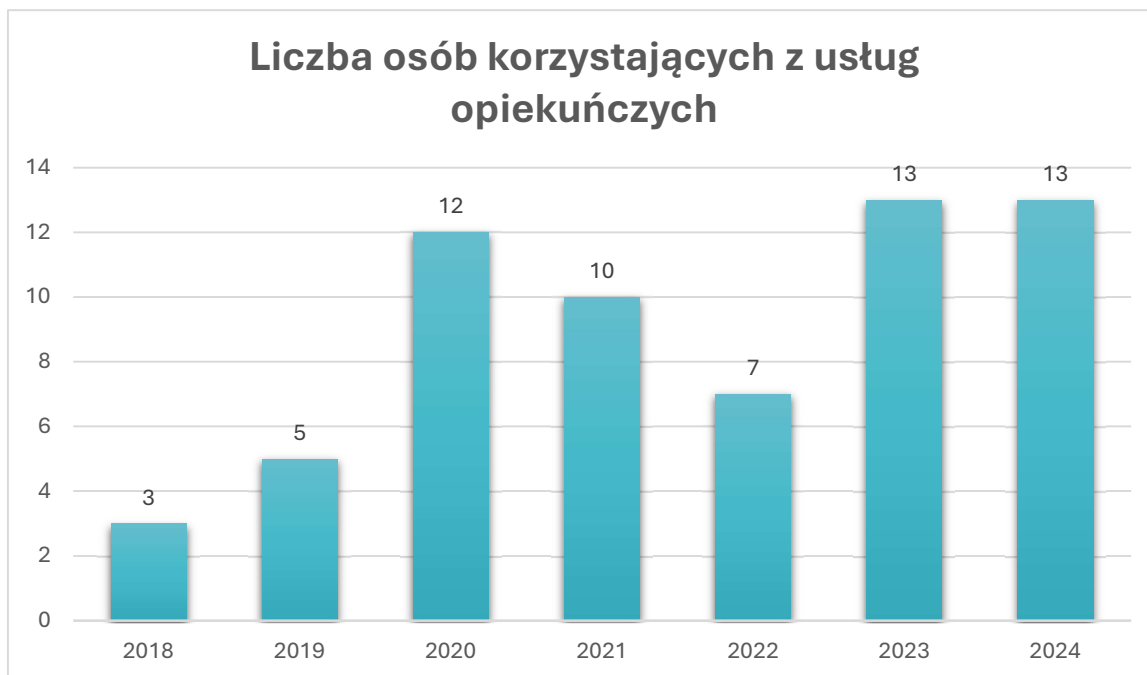
Tabela poniżej przedstawia liczbę przyznanych zasiłków okresowych i stałych w latach 2022–2024. W przypadku zasiłków okresowych w 2023 roku odnotowano wyraźny wzrost w porównaniu do 2022 roku, natomiast w 2024 roku liczba ta uległa zmniejszeniu. Liczba zasiłków stałych systematycznie rosła w całym analizowanym okresie, osiągając najwyższą wartość w 2024 roku. Dane wskazują na zwiększające się znaczenie długoterminowego wsparcia dochodowego w strukturze udzielanej pomocy społecznej.

Liczba przyznanych świadczeń			
Rodzaj	2022	2023	2024
Zasilki okresowe	44	82	62
Zasilki stałe	67	81	107

W latach 2018-2024 widoczny jest stopniowy wzrost liczby beneficjentów do 2020 roku, kiedy odnotowano najwyraźniejszy przyrost w porównaniu do lat wcześniejszych. W 2021 i 2022 roku liczba osób korzystających z **usług opiekuńczych** uległa zmniejszeniu. Od 2023 roku nastąpił ponowny wzrost, a liczba korzystających ustabilizowała się na poziomie 13 osób w latach 2023–2024. Dane wskazują na rosnące zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze w ostatnich latach analizowanego okresu.

Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych	
Rok	Liczba osób
2018	3
2019	5
2020	12
2021	10
2022	7
2023	13
2024	13

Liczba osób korzystających ze **specjalistycznych usług opiekuńczych** w latach 2018–2024 była bardzo niska. Usługi te były realizowane jedynie w latach 2020 i 2021, kiedy objęto nimi po jednej osobie. W pozostałych latach nie odnotowano korzystania z tego rodzaju wsparcia. Od maja 2023 roku nastąpiły zmiany w przepisach regulujących zasady przyznawania i realizacji specjalistycznych usług opiekuńczych, co wpłynęło na sposób ich organizacji oraz dostępność w praktyce jednostek pomocy społecznej.

Liczba osób korzystających ze specjalistycznych usług opiekuńczych	
Rok	Liczba osób
2018	0
2019	0
2020	1
2021	1
2022	0
2023	0
2024	0

Liczba rodzin korzystających z **poradnictwa specjalistycznego** w latach 2018–2024 była niska. W latach 2018–2020 nie odnotowano rodzin objętych tego rodzaju wsparciem, natomiast od 2021 roku pojawiły się pojedyncze przypadki korzystania z poradnictwa. W 2024 roku liczba rodzin korzystających z poradnictwa specjalistycznego wynosiła 1, co wskazuje na ograniczoną, lecz stałą potrzebę tego typu wsparcia.

Liczba rodzin korzystających z poradnictwa specjalistycznego	
Rok	Liczba rodzin
2018	0
2019	0
2020	0
2021	3
2022	2
2023	2
2024	1

Wskaźnik pracy socjalnej obrazuje udział rodzin objętych **pracą socjalną** w ogólnej liczbie rodzin, którym przyznano świadczenia w danym roku. W latach 2018–2022 wskaźnik ten utrzymywał się na niskim i względnie stabilnym poziomie, mieszcząc się w przedziale od 3,95% do 6,18%. W tym okresie liczba rodzin objętych pracą socjalną była niewielka i wahała się od 6 do 11 rodzin rocznie. W 2023 roku nastąpił bardzo wyraźny wzrost wskaźnika pracy socjalnej do poziomu 32,43%, co było związane ze znacznym zwiększeniem liczby rodzin objętych pracą socjalną (60 rodzin). W 2024 roku wskaźnik ten obniżył się do 15,93%, jednak nadal pozostawał wyraźnie wyższy niż w latach wcześniejszych. Dane wskazują na istotne nasilenie działań z zakresu pracy socjalnej w latach 2023–2024 w porównaniu do wcześniejszego okresu.

Wskaźnik pracy socjalnej - wskaźnik obliczany jako stosunek liczby rodzin objętych pracą socjalną do rodzin osób, którym przyznano świadczenie pomnożony przez 100%			
Rok	Wskaźnik pracy socjalnej	Liczba rodzin, którym przyznano świadczenia	Praca socjalna ogółem
2018	3,95%	152	6
2019	5,85%	171	10
2020	4,74%	211	10
2021	6,18%	178	11
2022	4,37%	183	8
2023	32,43%	185	60
2024	15,93%	182	29

Liczba rodzin korzystających z **interwencji kryzysowej** w latach 2018–2024 była bardzo niska. W latach 2018–2020 nie odnotowano przypadków tego rodzaju wsparcia, natomiast w kolejnych latach pojawiały się pojedyncze interwencje. Dane wskazują, że interwencja kryzysowa miała charakter sporadyczny i dotyczyła pojedynczych rodzin.

Liczba rodzin korzystających z interwencji kryzysowej	
Rok	Liczba rodzin
2018	0
2019	0
2020	0
2021	2
2022	1
2023	0
2024	1

Tabela poniżej przedstawia liczbę świadczeń opiekuńczych i pielęgnacyjnych przyznanych w latach 2018–2024. W całym analizowanym okresie widoczny jest wzrost łącznej liczby świadczeń opiekuńczych ogółem, z 2 160 w 2018 roku do 2 601 w 2024 roku. Jednocześnie zauważalny jest systematyczny wzrost liczby świadczeń pielęgnacyjnych, która zwiększyła się z 282 w 2018 roku do 584 w 2024 roku. Liczba specjalnych zasiłków

opiekuńczych ulegała natomiast stopniowemu zmniejszeniu, szczególnie wyraźnemu po 2020 roku, osiągając w 2024 roku poziom 50. Zasiłki pielęgnacyjne dla niepełnosprawnych dzieci oraz dla osób niepełnosprawnych powyżej 16. roku życia utrzymywały się na wysokim i względnie stabilnym poziomie, z niewielkimi wahaniami w poszczególnych latach. W przypadku zasiłków pielęgnacyjnych dla osób, które ukończyły 75 lat, odnotowano wyraźny spadek liczby świadczeń w analizowanym okresie. Dane wskazują na rosnące znaczenie świadczeń pielęgnacyjnych oraz utrzymujące się zapotrzebowanie na wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin.

Rodzaj świadczenia	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Specjalny zasiłek opiekuńczy	150	158	155	115	82	105	50
Zasiłek pielęgnacyjny – osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 lat z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności (niepełnosprawność powstała do 21. roku życia)	510	477	482	525	467	471	504
Zasiłek pielęgnacyjny – dla niepełnosprawnego dziecka	375	453	479	628	542	599	550
Zasiłek pielęgnacyjny – ogółem	1 728	1 804	1 859	2 024	1 869	1 905	1 938
Zasiłek pielęgnacyjny – osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 lat o znacznym stopniu niepełnosprawności	783	814	846	823	812	803	860
Zasiłek pielęgnacyjny – osobie, która ukończyła 75 lat	60	60	52	48	48	32	24
Świadczenia opiekuńcze ogółem (zasiłek pielęgnacyjny, świadczenie pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy)	2 160	2 290	2 337	2 511	2 429	2 512	2 601
Świadczenie pielęgnacyjne	282	328	323	372	478	502	584

Przyczyny kwalifikujące do świadczeń z pomocy społecznej

W analizowanym okresie widoczny jest wzrost liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2018–2020 – z 153 rodzin w 2018 roku do 214 rodzin w 2020 roku. W kolejnych latach nastąpił spadek tej liczby, przy czym w latach 2022–2023 odnotowano ponowny, niewielki wzrost. W 2024 roku liczba rodzin objętych pomocą wynosiła 182.

Liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej osiągnęła najwyższą wartość w 2019 roku (633 osoby). W 2020 roku, mimo wzrostu liczby rodzin, liczba osób w rodzinach uległa obniżeniu do 597. Najniższą wartość w całym okresie odnotowano w 2021 roku – 507 osób. W latach 2022–2023 liczba osób ponownie wzrosła, natomiast w 2024 roku spadła do 527.

Zestawienie wskazuje, że zmiany w liczbie rodzin korzystających z pomocy społecznej nie zawsze były proporcjonalne do zmian liczby osób w tych rodzinach, co może świadczyć o zmniejszaniu się przeciętnej liczby osób przypadających na jedną rodzinę objętą wsparciem.

Liczba rodzin i liczba osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej		
Rok	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
2018	153	597
2019	171	633
2020	214	597
2021	180	507
2022	184	535
2023	185	548
2024	182	527

Zestawienie przedstawia główne powody udzielania pomocy społecznej w latach 2022–2024. Dane wskazują na zróżnicowaną strukturę przyczyn korzystania ze wsparcia, przy czym część z nich utrzymuje się na zbliżonym poziomie w całym analizowanym okresie.

Jednymi z najczęściej występujących powodów udzielania pomocy były **długotrwała lub ciężka choroba oraz ubóstwo**. W przypadku długotrwałej lub ciężkiej choroby liczba świadczeń utrzymywała się na wysokim poziomie, wynosząc 71 w 2022 roku, 65 w 2023 roku oraz 67 w 2024 roku. Ubóstwo jako powód udzielenia pomocy charakteryzowało się wahaniami – po spadku w 2023 roku ponownie wzrosło w 2024 roku.

Istotnym powodem korzystania z pomocy była również **niepełnosprawność**, której liczba przypadków nieznacznie wzrosła w 2023 roku, a następnie spadła w 2024 roku.

Bezrobocie utrzymywało się na względnie stabilnym poziomie w całym analizowanym okresie, z niewielką tendencją spadkową w 2024 roku.

W obszarze **bezradności opiekuńczo-wychowawczej** obserwowany był stopniowy spadek liczby udzielanych świadczeń, zarówno w ujęciu ogólnym, jak i w odniesieniu do rodzin niepełnych oraz rodzin wielodzietnych. Również w przypadku **zdarzeń losowych** oraz bezdomności odnotowano niskie wartości, które w 2024 roku nie występowały.

Zjawiska takie jak **alkoholizm** wykazywały tendencję wzrostową w 2024 roku, natomiast **narkomania** utrzymywała się na niezmiennie stałym poziomie. **Przemoc domowa** została odnotowana jedynie w 2024 roku. W przypadku **sytuacji kryzysowych** liczba interwencji wzrosła w 2023 roku, a następnie nieznacznie spadła w 2024 roku.

Potrzeba ochrony macierzyństwa, w tym potrzeba ochrony rodzin wielodzietnych, wykazywała tendencję wzrostową w całym analizowanym okresie, co wskazuje na rosnące znaczenie tego obszaru wsparcia.

Podsumowując, struktura powodów udzielania pomocy społecznej w latach 2022–2024 pozostawała względnie stabilna, przy jednoczesnym wzroście znaczenia problemów zdrowotnych, ubóstwa oraz wsparcia rodzin z dziećmi.

Powód udzielenia pomocy	2022	2023	2024
Niepelnosprawność	49	51	42
Bezrobocie	38	38	36
Osoby dotknięte klęską żywiołową	1	-	-
Ubóstwo	64	53	62
Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	8	7	6
Bezradność opiekuńczo-wychowawcza (ogółem: w tym rodziny niepełne)	5	4	3
Bezradność opiekuńczo-wychowawcza (ogółem: w tym rodziny wielodzietne)	1	1	1
Długotrwała lub ciężka choroba	71	65	67
Alkoholizm	9	8	12
Narkomania	1	1	1
Przemoc domowa		-	1

Sytuacja kryzysowa	2	5	4
Potrzeba ochrony macierzyństwa	35	41	44
Potrzeba ochrony macierzyństwa (w tym potrzeba ochrony wielodzietności)	28	36	35
Zdarzenie losowe	2	1	-
Bezdomność	1	-	-

Ubóstwo

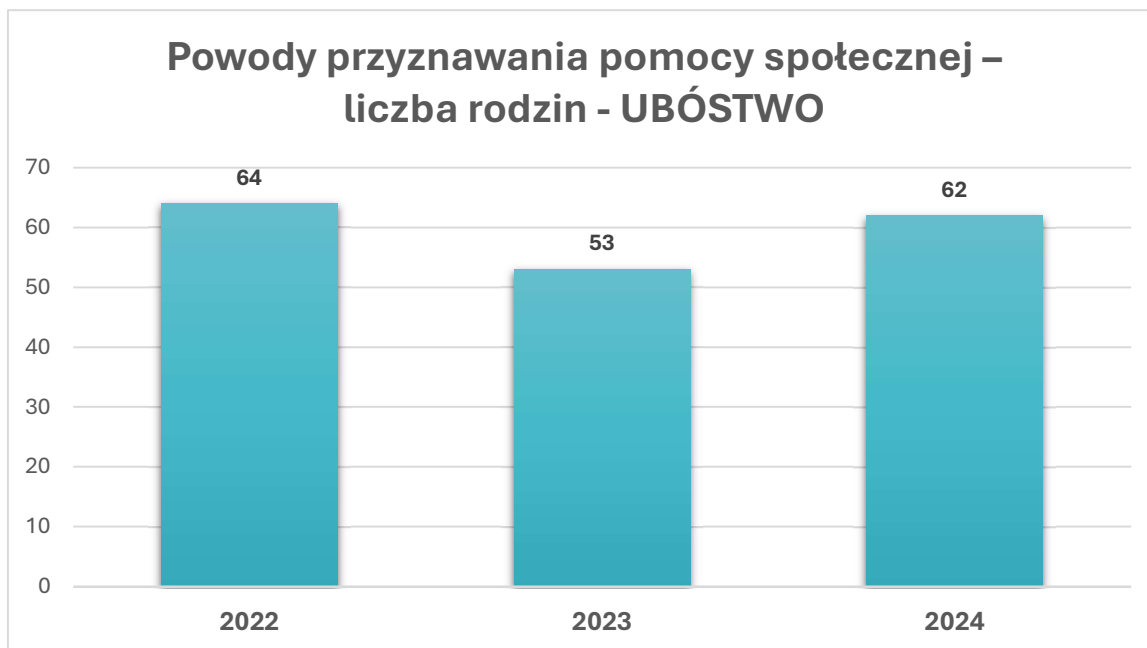
Ubóstwo to złożone zjawisko, które oznacza stan trwałego niedoboru środków materialnych i społecznych, uniemożliwiających jednostce lub rodzinie zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych – takich jak wyżywienie, odzież, mieszkanie, edukacja czy opieka zdrowotna. O ubóstwie mówi się nie tylko w kontekście braku dochodu, ale także ograniczenia dostępu do zasobów niezbędnych do godnego życia i uczestnictwa w życiu społecznym.

Przyczyny ubóstwa są wieloczynnikowe i często wzajemnie się przenikają. Może je wywoływać m.in. bezrobocie, niskie wykształcenie, niepełnosprawność, uzależnienia, przemoc domowa, dezorganizacja życia rodzinnego, a także czynniki systemowe, takie jak niewystarczające wsparcie instytucjonalne czy nieskuteczna polityka rynku pracy. Skutkiem ubóstwa bywa marginalizacja społeczna, ograniczenie szans rozwoju dzieci i młodzieży, wzrost ryzyka uzależnień i przestępczości, a także dziedziczenie biedy z pokolenia na pokolenie.

Ubóstwo dotyka najczęściej osoby samotnie wychowujące dzieci, rodziny wielodzietne, osoby starsze i samotne, ludzi z niepełnosprawnościami oraz osoby z niskim poziomem wykształcenia i kwalifikacji zawodowych. Również imigranci, przedstawiciele grup mniejszościowych i osoby dotknięte chorobami przewlekłymi są bardziej narażone na wykluczenie ekonomiczne i społeczne.

Dynamiczne zmiany społeczno-gospodarcze, w tym skutki pandemii COVID-19, inflacja oraz rosnące koszty życia, w istotny sposób pogłębiły istniejące nierówności i wpłynęły na wzrost zagrożenia ubóstwem w skali całego kraju.

Ubóstwo pozostawało jednym z istotnych powodów udzielania pomocy społecznej w latach 2022–2024. W 2023 roku odnotowano spadek liczby przypadków objętych wsparciem z tego powodu w porównaniu do roku 2022, natomiast w 2024 roku nastąpił ponowny wzrost. Zmiany te wskazują na utrzymującą się, choć zmienną skalę problemu ubóstwa w analizowanym okresie.

Warto zwrócić uwagę, że dane liczbowe mogą nie w pełni oddawać rzeczywistą skalę ubóstwa – część rodzin z różnych przyczyn (wstyd, brak wiedzy o dostępnych formach pomocy, niewiara w skuteczność wsparcia) nie zgłasza się po pomoc instytucjonalną. Dlatego tak ważne są działania profilaktyczne, środowiskowe oraz skuteczna diagnoza lokalnych potrzeb.

Długotrwała lub ciężka choroba oraz niepełnosprawność

Długotrwała choroba dotyczy osób, które przez dłuższy czas pozostają pod stałą opieką medyczną z powodu schorzenia o przewlekłym charakterze. Często są to choroby, które nie poddają się całkowitemu wyleczeniu – możliwe jest jedynie łagodzenie ich objawów. W odróżnieniu od niej, ciężka choroba to taka, która bezpośrednio zagraża życiu pacjenta i wymaga intensywnego leczenia lub stałej opieki.

Przy przyznawaniu pomocy społecznej z tytułu długotrwałej choroby, pod uwagę brany jest nie tylko sam fakt istnienia schorzenia, lecz również jego wpływ na codzienne funkcjonowanie osoby ubiegającej się o wsparcie. Znaczenie mają tu m.in. ponoszone koszty leczenia (zakup leków, wizyty u specjalistów), trudności w podjęciu lub utrzymaniu zatrudnienia czy też ograniczenia w samodzielnym funkcjonowaniu.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, za osobę niepełnosprawną uznaje się taką, której stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy – trwale lub okresowo – ogranicza, utrudnia bądź uniemożliwia pełnienie ról społecznych, w tym szczególnie podjęcie pracy zawodowej. Do tej

grupy zalicza się także osoby z orzeczoną całkowitą lub częściową niezdolnością do pracy, jak również dzieci z orzeczeniem o niepełnosprawności wydanym przed ukończeniem 16. roku życia.

Osoby z niepełnosprawnością lub przewlekle chore, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować i pozbawione są wsparcia ze strony bliskich, mogą uzyskać pomoc w postaci usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, podstawową pielęgnację zgodnie z zaleceniami lekarza oraz w miarę możliwości, umożliwienie kontaktu z otoczeniem.

Dla osób, które potrzebują wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, ale nie wymagają całodobowej opieki, możliwe jest uzyskanie pobytu w mieszkaniu chronionym. To forma wsparcia, której celem jest przygotowanie mieszkańców – przy wsparciu specjalistów – do samodzielnego życia i pełnego funkcjonowania w środowisku lokalnym.

W przypadkach, gdy osoba wymaga całodobowej opieki, której nie da się zapewnić w inny sposób, przysługuje jej prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. Placówki te oferują szeroki zakres usług – bytowych, opiekuńczych, wspomagających i edukacyjnych – dostosowanych do indywidualnych potrzeb mieszkańców, zgodnie ze standardami określonymi w przepisach wykonawczych.

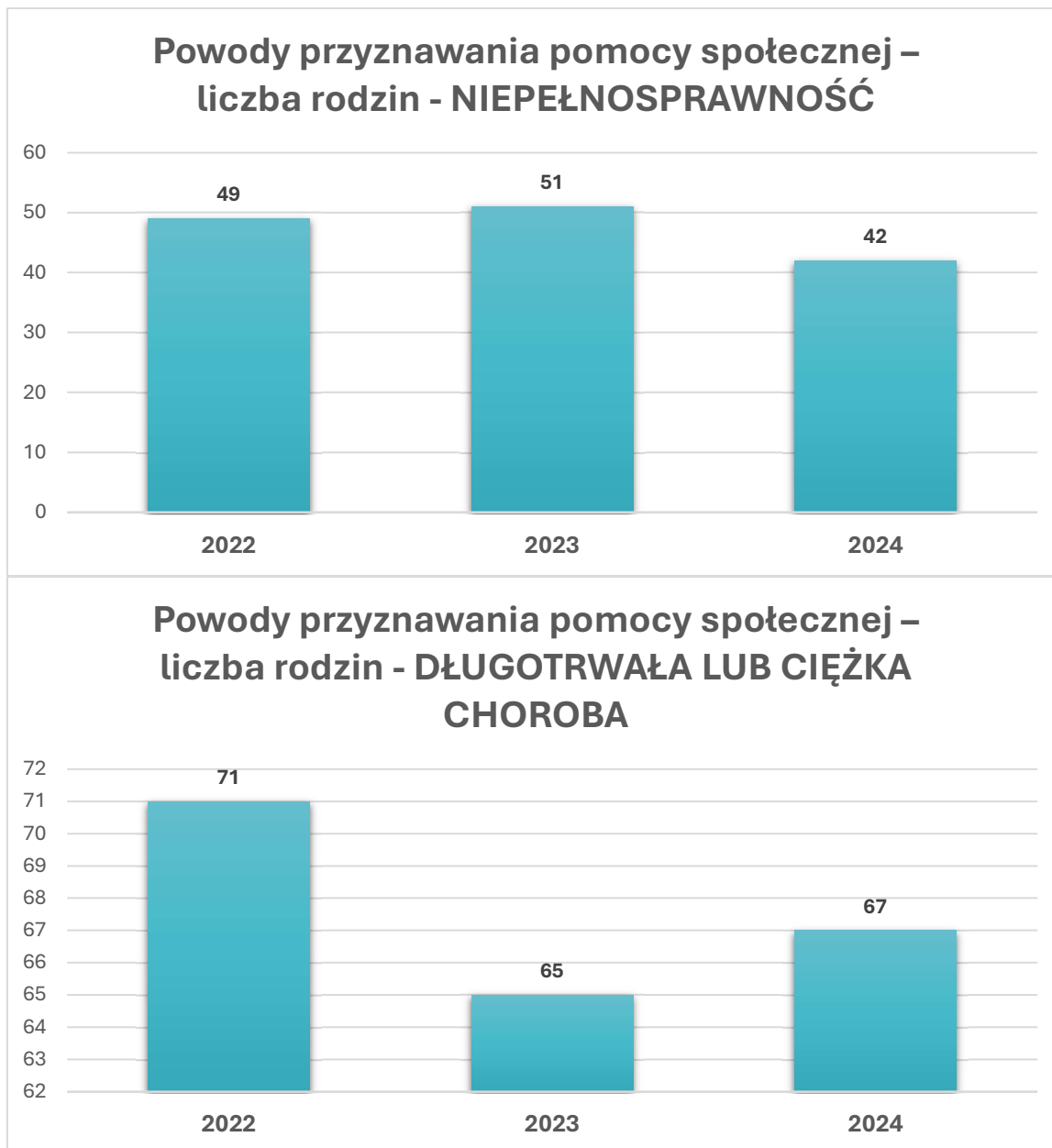
Osobie pełnoletniej, niezdolnej do pracy z powodu niepełnosprawności i spełniającej kryteria dochodowe, przysługuje zasiłek stały z pomocy społecznej. Świadczenie to przysługuje, jeśli:

- dochód osoby samotnie gospodarującej jest niższy niż ustalone kryterium dochodowe dla osoby samotnej,
- dochód osoby oraz dochód na członka rodziny są niższe od kryterium dochodowego obowiązującego na osobę w rodzinie.

W Gminie Dziemiany kwestie związane z długotrwałymi chorobami oraz niepełnosprawnością należą do jednych z najczęściej zgłaszanych przyczyn, na podstawie których mieszkańcy ubiegają się o wsparcie ze strony systemu pomocy społecznej. Są to problemy, które mają charakter przewlekły, a ich skutki znacząco wpływają na codzienne funkcjonowanie zarówno osób dotkniętych chorobą lub niepełnosprawnością, jak i ich rodzin.

Niepełnosprawność oraz długotrwała lub ciężka choroba stanowiły jedne z głównych powodów udzielania pomocy społecznej w latach 2022–2024. W przypadku niepełnosprawności liczba osób objętych wsparciem nieznacznie wzrosła w 2023 roku w porównaniu do 2022 roku, a następnie spadła w 2024 roku. Może to świadczyć o zmieniającej się skali zapotrzebowania na pomoc w tym obszarze. Długotrwała lub ciężka choroba była

najczęściej wskazywanym powodem udzielania pomocy w każdym z analizowanych lat. W 2023 roku odnotowano spadek liczby przypadków związanych z chorobą, jednak w 2024 roku nastąpił ponowny wzrost. Dane potwierdzają, że problemy zdrowotne mają istotny wpływ na korzystanie z pomocy społecznej.

Bezrobocie

Bezrobocie definiuje się jako sytuację, w której część osób w wieku produkcyjnym jest gotowa i zdolna do podjęcia pracy, aktywnie jej poszukuje, lecz nie znajduje zatrudnienia. Jest to efekt nierównowagi między popytem siły roboczej a popytem na nią ze strony rynku pracy. Na poziom bezrobocia wpływają zarówno czynniki płacowe, które regulują wielkość

zatrudnienia poprzez wysokość realnych wynagrodzeń, jak i czynniki pozapłacowe, które mogą ograniczać zapotrzebowanie na pracowników lub zwiększać liczbę osób gotowych do pracy.

Długotrwałe pozostawanie bez pracy może sprawić, że osoba bezrobotna zacznie postrzegać swoją sytuację jako stały sposób na życie. Im dłużej trwa brak zatrudnienia, tym większe jest ryzyko, że bezrobotni zaczną akceptować swoje warunki, rezygnując z aktywnego poszukiwania pracy. Taka postawa często prowadzi do obniżenia standardu życia, zwiększenia zależności od pomocy zewnętrznej oraz osłabienia motywacji do zmiany sytuacji. Przedłużający się okres bezrobocia sprzyja również narastaniu problemów społecznych, może przyczyniać się do pojawienia się patologii, a także znacznie ogranicza szanse na ponowne znalezienie zatrudnienia. W efekcie prowadzi to do pogorszenia sytuacji materialnej oraz izolacji społecznej osoby dotkniętej tym problemem³.

Bezrobocie było jednym z powodów udzielania pomocy społecznej w latach 2022–2024. W latach 2022 i 2023 liczba przypadków utrzymywała się na tym samym poziomie, natomiast w 2024 roku odnotowano nieznaczny spadek. Dane wskazują na względną stabilność skali tego problemu w analizowanym okresie.

³ Kozłowska B., *Długotrwałe bezrobocie* [w:] „Rynek pracy”, nr 1, Studia i Opracowania, KUP, Warszawa 2001.

Bezradność opiekuńczo-wychowawcza

Rolą rodziny jest zapewnienie dziecku opieki oraz jego wychowanie w celu przygotowania go do życia w społeczeństwie. Środowisko rodzinne jest pierwszym środowiskiem wychowawczym w życiu dziecka, w którym uczy się nawiązywać kontakty z innymi ludźmi i zdobywa pierwsze doświadczenia z dziedziny współżycia społecznego. Na środowisko rodzinne składają się: struktura rodziny, atmosfera wychowawcza w domu, warunki materialne i zdrowotne, stopień wykształcenia rodziców i ogólna struktura środowiska.

Rodzina jednak nie zawsze prawidłowo wykonuje powyższe zadania. Bezradność występować może w kwestii prowadzenia gospodarstwa domowego – problem z zapewnieniem żywności, odzieży, mieszkania itp. Bezradności tej nie należy jednak mylić z problemem posiadania przez rodzinę niewystarczających środków finansowych na zabezpieczenie tych potrzeb, gdyż w tym wypadku niezaspokojenie ich nie musi występować w parze z nieprawidłowym pełnieniem funkcji opiekuńczo-wychowawczych. O bezradności w prowadzeniu gospodarstwa domowego powinno mówić się w odniesieniu do rodzin, które posiadają wystarczające środki finansowe na zabezpieczenie podstawowych potrzeb, lecz środkami tymi dysponują w nieodpowiedni sposób.

Nieprawidłowe funkcjonowanie rodziny jest częstym powodem zaniedbywania przez dzieci nauki, nierealizowania obowiązku szkolnego, demoralizacji oraz niskiej samooceny. Brak specjalistycznego wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w sprawowaniu opieki nad dziećmi i ich wychowaniu powoduje potencjalne zagrożenie związane z koniecznością umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych w dalszym ciągu stanowią znaczny odsetek klientów pomocy społecznej. Najczęściej niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu oraz problemy w pełnieniu ról rodzicielskich współistnieją z innymi trudnościami takimi jak: uzależnienie od alkoholu i środków psychoaktywnych, przemoc domowa, przestępczość, zaburzenia równowagi systemu rodzinnego w sytuacjach kryzysowych, małżeńskich, zawodowych. Ważne jest zatem systematyczne monitorowanie tych środowisk przez pracowników socjalnych, wspieranie ze strony asystentów rodziny, pedagogów szkolnych oraz przedstawicieli innych grup zawodowych kontaktujących się z rodziną. Specyfika rodzin niewydolnych wychowawczo wymaga od służb pomocowych zintegrowania działań skierowanych na dziecko i rodzinę w sposób wielodyscyplinarny.

Obowiązek wspierania rodziny znajdującej się w trudnej sytuacji, niemogącej realizować funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz organizacji pieczy zastępczej, w zakresie ustalonym ustawą, spoczywa przede wszystkim na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach

administracji rządowej. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej podzieliła zadania Gminy i powiatu. Po stronie Gminy jest praca z rodzinami biologicznymi, zaś działania powiatu skupiają się przede wszystkim na pracy z rodzinami zastępczymi. Gmina zapewnia wsparcie rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych poprzez działania wspomagające rodziców, mających problemy w wypełnianiu obowiązków rodzicielskich, tak, aby zapobiec doprowadzeniu do sytuacji, w której dziecko, ze względu na jego dobro, zostałoby umieszczone w pieczy zastępczej.

Efektom podejmowanych działań w ramach systemu ma być zapewnienie rodzinie takiej pomocy, która wyeliminuje zagrożenie zabrania dziecka z rodziny biologicznej. Obowiązek ten realizowany powinien być we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami społecznymi. Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

Asystent rodziny pracuje w rodzinach, w których występują trudności opiekuńczo – wychowawcze, w szczególności w rodzinach niepełnych, wielodzietnych i borykających się z niepełnosprawnością dziecka. Asystent rodziny prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania. Celem asystenta rodziny jest przede wszystkim mobilizacja, wsparcie rodzin oraz wspólne rozwiązywanie ich problemów. Oprócz tego, rodziny mogą liczyć na wsparcie emocjonalne i poradnictwo. Asystent zmierza do tego, aby wzbudzić u podopiecznych dążenie do zmiany swojej sytuacji życiowej.

Prawo do świadczeń pomocy społecznej z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności oznacza objęcie pomocą społeczną kobiet w ciąży i rodzin wychowujących dzieci. Rodzina wielodzietna to rodzina, w której skład wchodzi troje i więcej dzieci.

Karta Dużej Rodziny to system zniżek i ulg przysługujący rodzinom wielodzietnym tj. rodzinom mającym na utrzymaniu 3 lub więcej dzieci w wieku do 18 roku życia lub do 25 roku życia, gdy uczą się lub studiują oraz bez ograniczeń wiekowych — w przypadku dzieci legitymujących się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności. Karta przysługuje rodzinie niezależnie od dochodu i na jej podstawie rodziny mogą korzystać z uprawnień, jakie znajdują się w katalogu ulg i zwolnień zamieszczonym na stronie internetowej Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej.

Instytucjonalna piecza zastępcza to system opieki nad dziećmi i młodzieżą, którzy z różnych powodów nie mogą pozostać w swoich biologicznych rodzinach. W ramach tego

systemu dzieci są umieszczane w instytucjach opiekuńczych, takich jak ośrodki dla nieletnich, czy placówki opiekuńczo-wychowawcze. Tam otrzymują opiekę, wsparcie oraz podstawowe potrzeby życiowe, a także edukację i pomoc psychologiczną. Instytucjonalna piecza zastępcza ma na celu zapewnienie bezpiecznego i odpowiedniego środowiska dla dzieci, które nie mogą być pod opieką swoich rodziców.

Bezradność opiekuńczo-wychowawcza była jednym z powodów udzielania pomocy społecznej w latach 2022–2024. Łączna liczba przypadków tego rodzaju systematycznie malała, z 8 w 2022 roku do 6 w 2024 roku. Podobną tendencję spadkową odnotowano w grupie rodzin niepełnych, gdzie liczba przypadków zmniejszyła się z 5 do 3. W przypadku rodzin wielodzietnych liczba przypadków bezradności opiekuńczo-wychowawczej pozostawała niezmienna i wynosiła 1 w każdym z analizowanych lat. Dane wskazują na stopniowe ograniczanie skali tego problemu, przy jednoczesnym utrzymywaniu się go w niewielkim zakresie wśród rodzin wielodzietnych.

W latach 2022–2024 zauważalny jest wzrost liczby rodzin objętych pomocą asystenta rodziny, z 6 rodzin w 2022 roku do 13 w 2023, z nieznacznym spadkiem do 11 w 2024 roku. Jednocześnie znacznie wzrosła liczba rodzin korzystających z pracy socjalnej w 2023 roku (60), choć w 2024 roku liczba ta spadła do 29, natomiast liczba zawartych kontraktów socjalnych oraz interwencji kryzysowych pozostawała na niskim poziomie.

Korzystający z pomocy i wsparcia	2022	2023	2024
	Liczba rodzin		
Kontrakt socjalny (liczba zawartych)	0	1	0
Liczba rodzin objęta pomocą asystenta rodziny	6	13	11
Poradnictwo specjalistyczne	2	2	1
Praca socjalna	8	60	29
Interwencja kryzysowa	1	0	1

Źródło: Sprawozdanie MRPiPS

W latach 2022–2024 liczba rodzin objętych pomocą społeczną utrzymywała się na stabilnym poziomie, oscylując wokół 182-185 rodzin rocznie, przy czym tyle samo rodzin miało przeprowadzony wywiad środowiskowy. Spośród nich, około połowa to rodziny z dziećmi — ich liczba wahała się od 84 do 91. Najwięcej rodzin miało po 3 dzieci, a rodziny z jednym lub dwójką dzieci stanowiły mniejszość. W tym okresie wzrosła liczba rodzin niepełnych, z 15 w 2022 roku do 19 w 2024, przy czym najczęściej były to rodziny z dwójką lub trzema dziećmi. Liczba rodzin z większą liczbą dzieci (4 i więcej) pozostawała niewielka i stabilna.

Poniższa tabela przedstawia typy rodzin objętych pomocą społeczną na przestrzeni lat 2022-2024:

Typy rodzin objętych pomocą społeczną	2022	2023	2024
Rodziny, którym przyznano świadczenie	184	185	182
Rodziny, z którymi przeprowadzono wywiad środowiskowy	184	185	182
Rodziny z dziećmi ogółem	84	91	85
O liczbie dzieci:			
1	10	12	11
2	27	28	25
3	33	36	36
4	9	11	10

5	3	3	2
6	2	1	1
7 i więcej	0	0	0
Rodziny niepełne ogółem	15	13	19
O liczbie dzieci:			
1	3	4	5
2	5	6	6
3	6	6	8
4 i więcej	1	0	0

Źródło: Sprawozdanie MRPiPS

W latach 2022–2024 liczba rodzin korzystających z usług asystenta rodziny wzrosła z 6 do 13 w 2023 roku, a następnie nieznacznie spadła do 11 w 2024 roku. Liczba rodzin zobowiązanych przez sąd do pracy z asystentem utrzymywała się na niskim poziomie, wynosząc od 1 do 2 rocznie. Najwięcej rodzin kierowanych do asystenta pochodziło z rekomendacji pracownika socjalnego, których liczba wzrosła z 4 w 2022 do 12 w 2023, a następnie spadła do 9 w 2024 roku. W tym czasie asystenci zakończyli pracę z kilkoma rodzinami, głównie z powodu osiągnięcia założonych celów, choć w 2024 roku odnotowano również kilka przypadków zakończenia współpracy z powodu przeprowadzki.

Rodziny korzystające z usług asystenta rodziny	2022	2023	2024
Liczba rodzin, które korzystały z usług asystenta	6	13	11
Liczba rodzin zobowiązanych przez Sąd do pracy z asystentem rodziny	2	1	2
Liczba rodzin wskazanych przez pracownika socjalnego do pracy z asystentem rodziny	4	12	9
Liczba rodzin z którymi asystent zakończył pracę:	1	4	3
osiągnięcie celów	1	1	

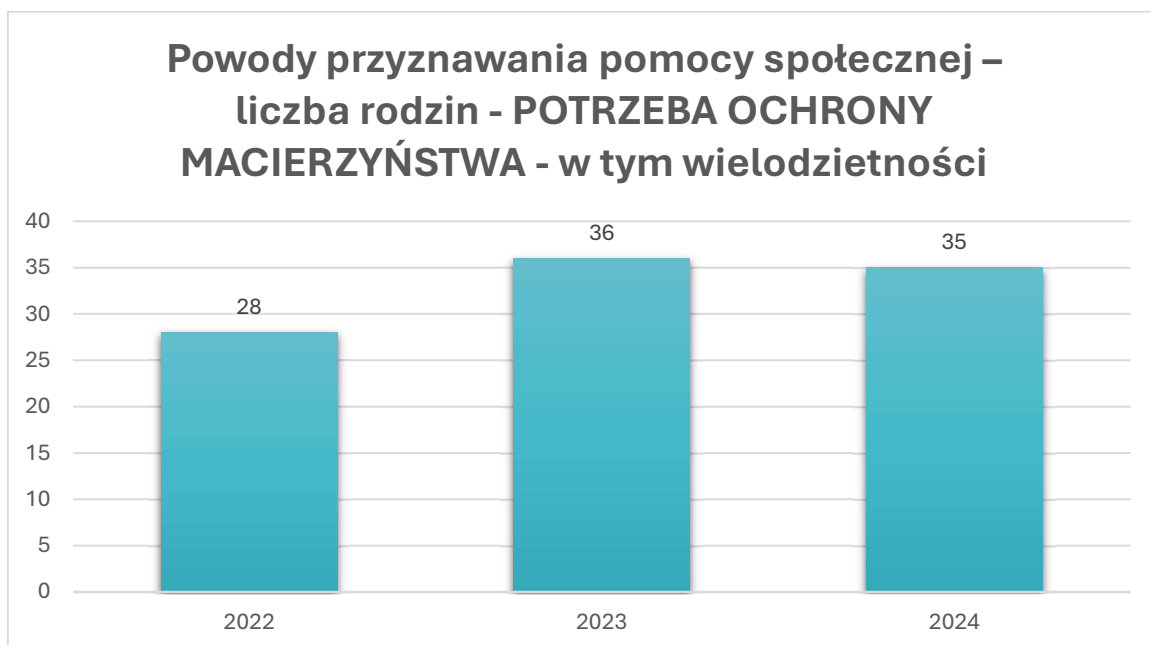
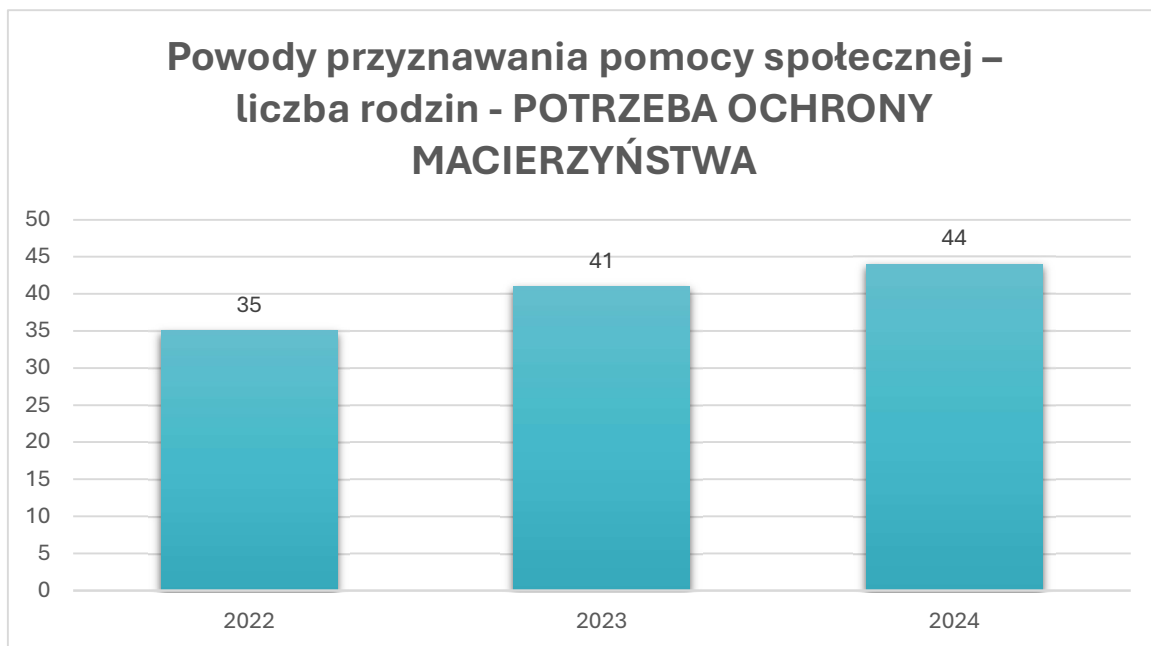
Zaprzestanie pracy przez rodzinę			
brak efektów	0	3	3
	0	0	0
inne np. przeprowadzka	0	0	0

Źródło: Sprawozdanie MRPiPS

Potrzeba ochrony macierzyństwa

Potrzeba ochrony macierzyństwa odnosi się do działań podejmowanych w ramach pomocy społecznej na rzecz kobiet w ciąży, matek oraz rodzin wychowujących dzieci, znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej lub materialnej. Celem tego rodzaju wsparcia jest zapewnienie odpowiednich warunków do prawidłowego rozwoju dziecka oraz wzmocnienie funkcji opiekuńczo-wychowawczych rodziny. Pomoc w tym obszarze obejmuje zarówno wsparcie finansowe, jak i działania o charakterze rzeczowym, usługowym oraz poradniczym. Ochrona macierzyństwa ma istotne znaczenie dla zapobiegania wykluczeniu społecznemu rodzin oraz przeciwdziałania ubóstwu dzieci. Stanowi ona ważny element lokalnej polityki społecznej, ukierunkowanej na wspieranie rodzin i wzmocnianie ich stabilności.

Potrzeba ochrony macierzyństwa była istotnym powodem udzielania pomocy społecznej w latach 2022–2024. Liczba przypadków objętych wsparciem z tego tytułu systematycznie wzrastała, z 35 w 2022 roku do 44 w 2024 roku. Wzrost ten wskazuje na rosnące zapotrzebowanie na pomoc skierowaną do rodzin z dziećmi. Również w ramach potrzeby ochrony macierzyństwa dotyczącej rodzin wielodzietnych odnotowano wyraźny wzrost w 2023 roku w porównaniu do 2022 roku. W 2024 roku liczba ta nieznacznie się obniżyła, jednak nadal pozostawała na wysokim poziomie. Dane potwierdzają znaczenie wsparcia rodzin wielodzietnych jako ważnego elementu systemu pomocy społecznej.

Uzależnienia

Podstawą prawną działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych i narkomanii jest ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. Wymienione ustawy tworzą spójny system umożliwiający samorządom terytorialnym prowadzenie lokalnej polityki wobec zagrożeń wynikających ze spożywania alkoholu i narkotyków a także wyznaczają konkretne zadania i wskazują środki na ich realizację.

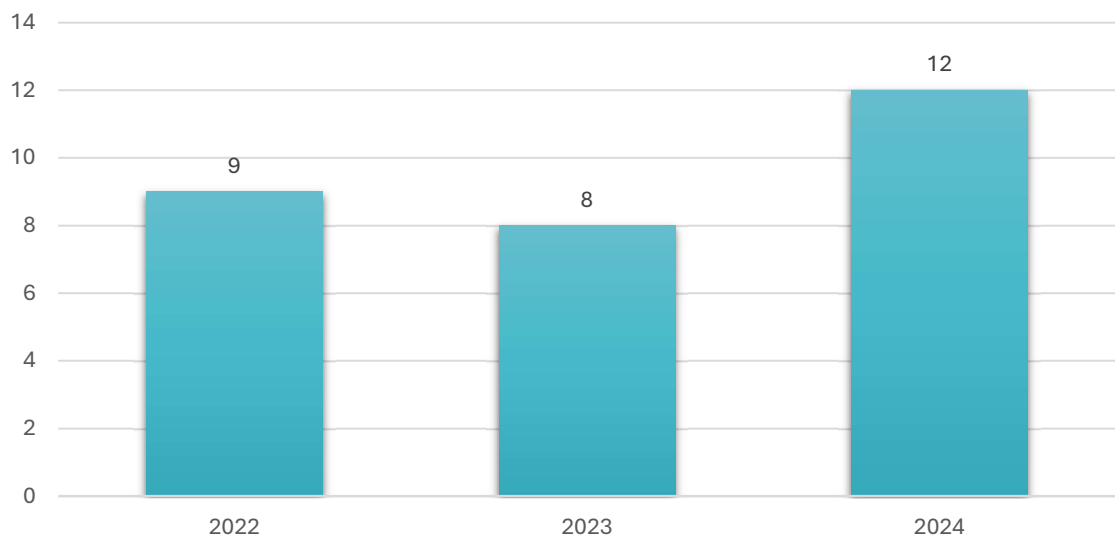
Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi stanowi, że prowadzenie działań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należy do zadań własnych Gminy. Ich realizacja prowadzona jest w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii stanowiącego część strategii rozwiązywania problemów społecznych, uchwalanego przez radę Gminy, uwzględniającego cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, określone w Narodowym Programie Zdrowia. Elementem gminnego programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym.

Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii nakłada na samorząd Gminy, na równi z organami administracji rządowej, obowiązek kształtowania polityki alkoholowej i przeciwdziałania narkomanii.

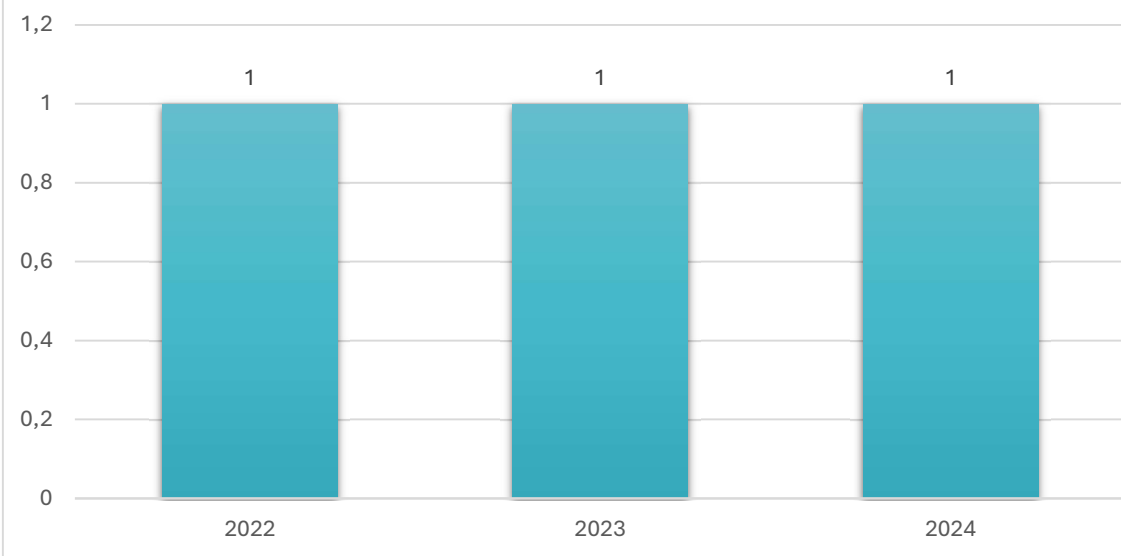
Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych jest powoływana na podstawie art. 41 ust. 3 Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi przez wójta/burmistrza/prezydenta Gminy.

Alkoholizm i narkomania stanowiły jedne z powodów udzielania pomocy społecznej w latach 2022–2024. W przypadku alkoholizmu liczba osób objętych wsparciem nieznacznie zmniejszyła się w 2023 roku w porównaniu do 2022 roku, natomiast w 2024 roku odnotowano wyraźny wzrost. Może to wskazywać na nasilanie się problemów związanych z nadużywaniem alkoholu w ostatnim roku analizowanego okresu. Narkomania występowała w bardzo ograniczonym zakresie i we wszystkich trzech latach liczba przypadków pozostawała na tym samym, niskim poziomie. Dane wskazują, że choć skala narkomanii jest niewielka, problemy związane z uzależnieniem od alkoholu wymagają stałej uwagi i działań pomocowych.

Powody przyznawania pomocy społecznej – liczba rodzin - ALKOHOLIZM

Powody przyznawania pomocy społecznej – liczba rodzin - NARKOMANIA

Działalność GKRPA w latach 2023–2024 charakteryzowała się podobnym poziomem intensywności, z widocznymi zmianami w poszczególnych obszarach. Liczba posiedzeń Komisji wzrosła z 12 w 2023 roku do 13 w 2024 roku, natomiast liczba wniosków o zastosowanie leczenia odwykowego zwiększyła się z 11 do 12. Wyraźny wzrost odnotowano w liczbie przeprowadzonych rozmów interwencyjno-motywujących, z 11 w 2023 roku do 16 w 2024 roku. Jednocześnie liczba wniosków skierowanych do Sądu Rodzinnego w Kościerzynie zmniejszyła się z 15 w 2023 roku do 4 w 2024 roku. Spadek wystąpił także w liczbie osób skierowanych na badania biegłych (z 11 do 9) oraz w liczbie zaopiniowanych wniosków o zezwolenie na sprzedaż alkoholu i lokalizację punktów sprzedaży (z 5 do 3).

Działalność GKRPA	2023	2024
Liczba posiedzeń Komisji	12	13
Liczba wniosków o zastosowanie leczenia odwykowego	11	12
Liczba przeprowadzonych rozmów interwencyjno-motywujących	11	16
Liczba wniosków skierowanych do Sądu Rodzinnego w Kościerzynie	15	4
Liczba osób skierowanych na badania biegłych (psycholog, psychiatra)	11	9
Liczba zaopiniowanych wniosków o zezwolenie na sprzedaż alkoholu i lokalizację punktów sprzedaży	5	3

W latach 2022–2024 odnotowano spadek liczby interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu (z 33 do 20) i narkotyków (z 16 do 6), co może świadczyć o częściowej poprawie sytuacji lub zmianie sposobu reagowania służb. W analizowanym okresie liczba nałożonych mandatów i pouczeń za wykroczenia związane z ustawą o wychowaniu w trzeźwości utrzymywała się na zbliżonym poziomie. Nadal jednak występują przypadki prowadzenia pojazdów w stanie nietrzeźwości oraz zakłócania porządku publicznego, co wskazuje na konieczność kontynuowania działań profilaktycznych i edukacyjnych.

Interwencje związane z alkoholem i narkotykami	2022	2023	2024
Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu /narkotyków	33/16	17/7	20/6
Liczba nałożonych mandatów na „sprawców” wykroczeń popełnionych przeciwko przepisom ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	7	5	6
Liczba pouczeń za wykroczenia związane z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	10	8	7
Przestępstwa pod wpływem alkoholu/narkotyków			
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	32	11	13
Zakłócanie porządku publicznego	8	5	9
Przestępstwa popełnione przez nieletnich pod wpływem środków odurzających	-	-	-

Przemoc domowa

Jednym z nadrzędnych i długofalowych celów polityki prorodzinnej państwa jest tworzenie warunków do pełnego rozwoju i prawidłowego funkcjonowania rodziny oraz zapobieganie występowaniu postaw i zachowań społecznych, grożących patologiami, w tym przemocą domową.

Do zadań gminy w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej należy tworzenie gminnego systemu przeciwdziałania przemocy domowej, w tym:

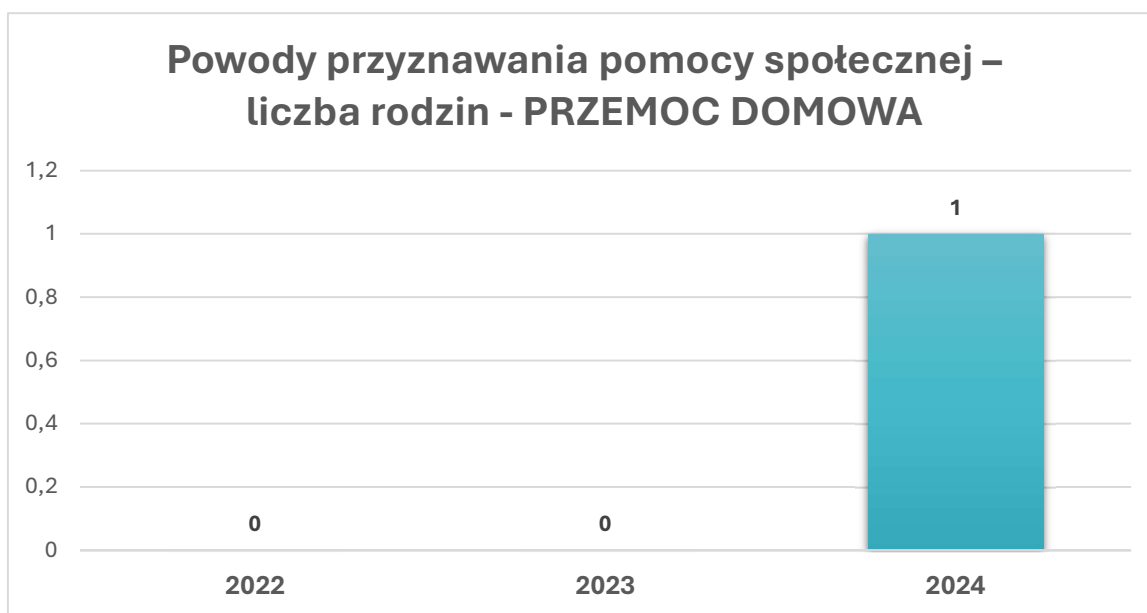
- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą domową;
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową miejsc w ośrodkach wsparcia;
- tworzenie zespołów interdyscyplinarnych.

Działania na rzecz osób i rodzin dotkniętych przemocą domową mają charakter interdyscyplinarny, a więc opierają się na współpracy służb, które dysponując wiedzą, doświadczeniem, narzędziami oraz kompetencjami w danej dziedzinie łączą swoje siły, celem udzielenia kompleksowej pomocy domowej.

Przy Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Dziemianach funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny. Do zadań zespołu interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy domowej należy:

- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej oraz ochrony osób doznających przemocy domowej;
- prowadzenie poradnictwa i interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą;
- zapewnienie osobom dotkniętym przemocą domową miejsc w ośrodkach wsparcia;
- tworzenie grup diagnostyczno-pomocowych;
- diagnozowanie problemu przemocy domowej;
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą domową mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku;
- inicjowanie interwencji w środowisku dotkniętym przemocą domową;
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym;
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc domową;
- prowadzenie sprawozdawczości w zakresie realizowanych zadań;
- powoływanie grup diagnostyczno-pomocowych;
- dokumentowanie działań Zespołu oraz grup diagnostyczno-pomocowych;
- koordynowanie działań instytucji realizujących procedurę Niebieska Karta.

W analizowanym okresie przemoc domowa była powodem udzielenia pomocy społecznej jedynie w 2024 roku, kiedy wsparciem objęto 1 rodzinę. W latach 2022 i 2023 nie odnotowano przypadków przyznania pomocy z tego tytułu.

W latach 2022–2024 odnotowano stopniowy spadek liczby interwencji związanych z przemocą domową – z 25 w 2022 r. do 20 w 2024 r. Równocześnie zmniejszyła się liczba osób doznających przemocy – z 11 do 3, w tym liczba dzieci z 4 do 1. Wśród osób stosujących przemoc również obserwuje się spadek: z 10 w 2022 r. do 3 w 2024 r., przy czym nadal dominują mężczyźni jako sprawcy. Mimo pozytywnej tendencji spadkowej, dane wskazują na potrzebę dalszego wzmocnienia systemu wsparcia oraz profilaktyki przemocy domowej.

Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową	2022	2023	2024
Liczba interwencji dotyczących przemocy domowej	25	23	20
Liczba osób doznających przemocy domowej (ogółem), w tym:	11	8	3
Kobiety	6	6	2
Mężczyźni	1	-	-
Dzieci do 18 r. ż.	4	2	1
Liczba osób stosujących przemoc domową (ogółem), w tym:	10	8	3
Kobiety	4	1	1
Mężczyźni	6	7	2

Źródło: GOPS Dziemiany

W 2023 roku na terenie Gminy wszczęto łącznie 8 procedur „Niebieskie Karty”. Najwięcej z nich – 5 – zostało zainicjowanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, 2 przez Policję, a 1 przez placówkę edukacyjną.

Procedura „Niebieskie Karty”		2023
Ogółem, w tym przez:		
Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej		5
Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych		-
Placówki Służby Zdrowia		-
Placówki edukacyjne		1
Policja		2
Innych instytucji i organizacji		-

Źródło: dane z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dziemianach

Diagnoza problemów społecznych w ujęciu badań ankietowych – 2025

Jednym z głównych założeń niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dziemiany jest przedstawienie problemów występujących w społeczności lokalnej oraz wskazanie kierunków ich rozwiązywania. Zdiagnozowanie problemów społecznych było możliwe między innymi poprzez przeprowadzenie badań ankietowych wśród mieszkańców Gminy. W następnych podrozdziałach zaprezentowano wyniki badań ankietowych pochodzących z diagnozy przeprowadzonej na terenie Gminy Dziemiany w 2025 roku.

Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych w Gminie Dziemiany wśród grup:

- dorośli mieszkańcy;
- dzieci i młodzież szkolna.

Wnioski i podsumowanie z przeprowadzonych badań

Mieszkańcy Gminy Dziemiany:

Badania obejmowały mieszkańców **Gminy Dziemiany**, którzy ukończyli osiemnasty rok życia. W badaniu wzięło udział **100** mieszkańców Gminy Dziemiany (89% kobiet i 11% mężczyzn).

Główne problemy społeczne

- Za najpoważniejsze problemy mieszkańcy uznają uzależnienie od alkoholu (72%), trudności wychowawcze (69%), niepełnosprawność (64%), długotrwałe choroby i uzależnienia od narkotyków (63%).
- Znaczącym problemem jest także zaniedbywanie rozwoju dzieci i młodzieży (58%), uzależnienie rodzin od pomocy społecznej (59%) oraz izolacja społeczna osób starszych (57%).
- Co drugi badany wskazuje na problemy związane z bezrobociem i uzależnieniami behawioralnymi, w tym rosnącą rolę uzależnień od Internetu i gier cyfrowych.
- 30% mieszkańców wskazuje na potrzebę warsztatów profilaktycznych dla uczniów, 29% na wsparcie psychologiczne dla rodzin, a 19% na otwarte konsultacje z terapeutą uzależnień.
- Ogólnospołeczne kampanie profilaktyczne oraz pomoc w integracji dzieci po izolacji pandemii są wskazywane przez około 10% respondentów.

Ocena własnej sytuacji

- Dane dotyczące źródeł utrzymania gospodarstw domowych wskazują, że aż 60% respondentów utrzymuje się z pracy w sektorze publicznym, co świadczy o znaczeniu instytucji publicznych jako stabilnych pracodawców w lokalnej społeczności. Drugim najczęstszym źródłem dochodu jest zatrudnienie w sektorze prywatnym (35%), co pokazuje zróżnicowanie rynku pracy. Mniejszy odsetek mieszkańców uzyskuje dochód z działalności gospodarczej (12%) oraz pracy we własnym gospodarstwie rolnym (5%). Emeryturę wskazało 7%, rentę 2%, a zasiłek dla bezrobotnych nie został wybrany przez żadnego respondenta. Pomoc społeczna stanowi źródło dochodu dla 9% gospodarstw, natomiast praca dorywcza i utrzymanie się na członku rodziny dotyczy odpowiednio 3% i 6% badanych.
- Większość respondentów pozytywnie ocenia swoją sytuację mieszkaniową — aż 82% określa ją jako bardzo dobrą lub dobrą. Podobnie sytuacja materialna jest oceniana optymistycznie przez 77% badanych. Zaledwie 4% ocenia sytuację materialną jako złą, a 1% — warunki mieszkaniowe jako złe, co wskazuje na stosunkowo niski poziom poważnych problemów bytowych.
- W badanej grupie 91% mieszkańców deklaruje posiadanie zatrudnienia, co świadczy o wysokiej aktywności zawodowej.
- Najczęstszym powodem braku pracy jest niedostateczna liczba miejsc pracy w gminie, na co wskazuje ponad połowa respondentów. Część osób bez zatrudnienia korzysta z innych źródeł utrzymania lub radzi sobie bez pracy. Mniej osób wskazuje na brak dojazdu lub wiedzy, jak zdobyć pracę, a niepełnosprawność czy długotrwała choroba nie były wymieniane jako przyczyny braku zatrudnienia.

Opieka zdrowotna

- Nikt nie ocenił opieki zdrowotnej jako bardzo dobrej. 17% uważa, że działa raczej dobrze, 19% nie ma opinii, a zdecydowana większość wyraża niezadowolenie — 37% ocenia ją jako raczej złą, a 27% jako bardzo złą.

Ocena sytuacji seniorów

- 65% respondentów pozytywnie ocenia sytuację seniorów, 9% uważa ją za złą, a 26% nie ma wyrobionej opinii, co może wskazywać na potrzebę większej widoczności działań skierowanych do osób starszych.
- 76% uznaje ofertę działań dla seniorów za wystarczającą, lecz 24% dostrzega niedobory, wskazując na potrzebę rozbudowy wsparcia i aktywności dla tej grupy.

Relacje z sąsiadami

- Zdecydowana większość badanych ocenia swoje relacje z najbliższymi sąsiadami pozytywnie – 48% uznaje je za bardzo dobre, a kolejne 50% za poprawne, co świadczy o wysokim poziomie współżycia społecznego w lokalnym środowisku. Tylko 1% respondentów deklaruje istnienie konfliktów sąsiedzkich, a kolejny 1% wskazuje na brak jakichkolwiek relacji, co pokazuje, że sytuacje problemowe mają marginalny charakter.

Sytuacja osób z niepełnosprawnością

- 75% mieszkańców uważa, że osoby z niepełnosprawnością są akceptowane w gminie, natomiast 24% nie potrafiło jednoznacznie się wypowiedzieć, co może świadczyć o ograniczonej wiedzy lub kontakcie z tą grupą społeczną.

Ocena działań gminy

- 77% mieszkańców deklaruje poczucie bezpieczeństwa na terenie gminy, 11% wyraża obawy, a 12% nie potrafi określić swojej opinii.
- 65% uważa, że większość potrzeb społecznych jest odpowiednio zaspokajana, podczas gdy 35% widzi braki w realizacji tych potrzeb.
- Najwięcej mieszkańców wskazało ochronę zdrowia jako priorytet — aż 78% respondentów. 47% podkreśliło konieczność rozwijania oferty edukacyjnej i wychowawczej, 33% zwróciło uwagę na profilaktykę uzależnień, a 28% na potrzeby w zakresie rekreacji i wypoczynku.
- Współpracę między władzami samorządowymi a organizacjami pozarządowymi i kościelnymi ocenia dobrze lub przeciętnie 69% mieszkańców, natomiast 9% uważa ją za złą, a 14% nie ma zdania.
- W ciągu ostatniego roku 77% mieszkańców uczestniczyło w wydarzeniach kulturalno-integracyjnych organizowanych w gminie. Spośród nieuczestniczących 61% wskazało obojętność lub brak zainteresowania, a 26% — brak czasu. Mniej liczne przeszkody to brak informacji i problemy z dojazdem (po 4%).
- 12% rodzin korzystało z pomocy społecznej, 82% nie korzystało, a 6% nie udzieliło odpowiedzi.
- Główne powody korzystania z pomocy to wielodzietność (42%) i bezrobocie (33%). Inne istotne przyczyny to ubóstwo, długotrwała choroba i niepełnosprawność (po 17%), a także sytuacja niepełnej rodziny (8%).
-

Przemoc i bezpieczeństwo

- Połowa mieszkańców wie, gdzie można uzyskać pomoc w sytuacji przemocy domowej, natomiast 50% nie posiada takiej wiedzy, co wskazuje na konieczność intensyfikacji działań informacyjnych.
- 95% badanych zgadza się, że alkohol jest jednym z czynników nasilających przemoc domową, choć nie jest jej bezpośrednią przyczyną. 92% rozumie, że przemoc może wystąpić w każdej rodzinie, a 97% wskazuje, że ofiarą przemocy może być zarówno kobieta, jak i mężczyzna.
- Większość respondentów odrzuca mity dotyczące przemocy domowej, np. „Przemoc domowa to prywatna sprawa” (98% nie zgadza się), „Przemoc jest tylko wtedy, gdy są widoczne ślady” (99%) oraz „Policja nie powinna interweniować w rodzinnych sprawach” (93%).

Podejście do wychowania dzieci i młodzieży

- 85% mieszkańców sprzeciwia się stwierdzeniu, że „od czasu do czasu należy dawać klapsa”. 94% nie zgadza się, że kary fizyczne hartują dziecko, a 72% popiera ich zakaz prawny.
- 95% odrzuca pogląd, że dziecko powinno bać się rodziców, by okazywać posłuszeństwo, a 78% nie uważa łagodnych kar fizycznych za brak przemocy domowej.
- 82% uważa bicie dziecka za oznakę bezradności rodziców.

Potrzeby rodzin

- 44% respondentów dostrzega w swoim otoczeniu rodziny mające problemy wychowawcze wymagające wsparcia. 17% uważa, że takich rodzin nie ma, a 39% nie potrafi jednoznacznie ocenić sytuacji.
- Najczęstszymi problemami są trudności wychowawcze (53%), brak opieki nad dziećmi po szkole (42%), problemy finansowe (33%) oraz uzależnienia rodziców (36%). Brak wsparcia emocjonalnego dotyczy 28% rodzin.
- Najbardziej potrzebne formy wsparcia to świetlice środowiskowe i placówki wsparcia dziennego (64%), warsztaty umiejętności wychowawczych dla rodziców (53%), zajęcia dla dzieci z trudnościami emocjonalnymi i wychowawczymi (47%) oraz poradnictwo rodzinne i psychologiczne (44%). Grupy wsparcia dla rodziców wskazało 28%, a pomoc asystenta rodziny — 19%.

Uczniowie:

W badaniu wzięł udział 108 uczniów Szkół Podstawowych Gminy Dziemiany w przedziale wiekowym klas od 4 do 8 klasy.

Relacje

- Uczniowie w Gminie Dziemiany deklarują w zdecydowanej większości bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami – w klasach 4–8 szkół podstawowych łącznie 86%.
- Relacje uczniów z nauczycielami również oceniane są pozytywnie – łącznie 54% uczniów klas 4–8 deklaruje bardzo dobre lub dobre relacje z pedagogami.
- 81% uczniów klas 4–8 ocenia swoje relacje z rówieśnikami jako bardzo dobre lub dobre.
- 61% uczniów wskazuje, że w ich domu zawsze jest ktoś, z kim mogą porozmawiać w sytuacji złego nastroju lub problemu. Kolejne 17% deklaruje, że ma taką możliwość czasami, 9% raczej nie ma z kim porozmawiać, a 11% wprost przyznaje, że nie ma takiej osoby.
- 58% uczniów czuje, że ich rodzice lub opiekunowie okazują duże zainteresowanie ich sprawami, 24% deklaruje umiarkowane zainteresowanie, a 18% wskazuje na brak zaangażowania ze strony dorosłych.
- Na pytanie o oczekiwane formy pomocy w trudnych sytuacjach życiowych uczniowie najczęściej wskazywali: rozmowę z psychologiem (36%), wsparcie finansowe (33%), pomoc w rozwiązywaniu konfliktów (28%), pomoc w nauce (25%), opiekę w świetlicy (4%).

Przemoc domowa i przemoc rówieśnicza

- 10% uczniów klas 4–8 zadeklarowało, że doświadczyło przemocy domowej, co wskazuje na występowanie tego problemu w części środowisk rodzinnych.
- 36% uczniów wskazało, że spotyka się z agresją słowną, co potwierdza obecność tego typu zachowań w relacjach rówieśniczych.
- 30% uczniów doświadczyło przemocy psychicznej, natomiast 35% przemocy fizycznej; część badanych zaznaczyła również odpowiedź „inne”, nie podając szczegółowych przykładów doświadczanych form przemocy.
- 44% uczniów klas 4–8 zadeklarowało, że nigdy nie doświadczyło przemocy w szkole, jednak pozostała część badanych wskazała jej różną częstotliwość – 10% doświadcza jej codziennie, 9% kilka razy w tygodniu, 12% kilka razy w miesiącu, a 25% kilka razy w roku.

Cyberprzemoc

- 36% uczniów klas 4–8 zadeklarowało, że doświadczyło złośliwych komentarzy (tzw. hejtu), co wskazuje na częste występowanie negatywnych zachowań w środowisku rówieśniczym, szczególnie w przestrzeni internetowej.
- 42% uczniów przyznało, że otrzymywało wiadomości zawierające obelgi oraz przezwiska, co świadczy o obecności przemocy słownej i może negatywnie wpływać na ich poczucie bezpieczeństwa oraz dobrostan psychiczny.
- 30% uczniów wskazało, że ich prywatna rozmowa została udostępniona innym osobom bez zgody, co stanowi naruszenie prywatności i może prowadzić do pogłębienia problemów związanych z cyberprzemocą.

Czas wolny

- 30% uczniów klas 4–8 wskazało, że spędza czas wolny wspólnie z rodziną, co może świadczyć o istotnej roli relacji rodzinnych w codziennym funkcjonowaniu dzieci i młodzieży.
- 19% uczniów deklaruje spędzanie czasu wolnego z koleżankami i kolegami z klasy lub szkoły, 11% z innymi znajomymi, natomiast 7% z innymi, niesprecyzowanymi osobami, co pokazuje zróżnicowane formy aktywności społecznej poza domem.
- 33% uczniów spędza czas wolny w samotności, co może być związane zarówno z indywidualnymi preferencjami, jak i z ograniczonym dostępem do zajęć pozalekcyjnych lub trudnościami w nawiązywaniu i podtrzymywaniu relacji rówieśniczych.

Uzależnienia – alkohol, narkotyki, dopalacze, tytoń

Alkohol:

- 37% uczniów klas 4–8 przyznało, że ich rówieśnicy piją alkohol.
- Najczęściej wskazywane miejsca spożywania alkoholu przez rówieśników to: świeże powietrze (35%), dyskoteki (20%), dom (8%), wycieczki szkolne (10%); 58% uczniów nie wie, gdzie ich rówieśnicy piją alkohol.
- Powody sięgania po alkohol przez rówieśników to: chęć zaimponowania innym (35%), chęć zapomnienia o problemach (28%), lepsza zabawa i wyluzowanie (33%), dla towarzystwa (30%); 20% uczniów nie zna powodów.
- 4% uczniów klas 4–8 przyznaje się do spożywania alkoholu co najmniej raz w tygodniu, 1% co najmniej raz w miesiącu, 9% rzadziej niż raz w miesiącu. 86% uczniów nigdy nie piło alkoholu.
- Najczęściej spożywane rodzaje alkoholu to: piwo (40%), wódka (20%), inne (20%).

- Wiek inicjacji alkoholowej wśród uczniów klas 4–8: poniżej 8 lat (26%), 8–10 lat (7%), 11–13 lat (40%), 14–16 lat (27%).
- Główne przyczyny sięgania po alkohol przez uczniów to: zapomnienie o problemach (33%), złagodzenie stresu (27%).

Tytoń:

- 46% uczniów klas 4–8 twierdzi, że ich rówieśnicy palą papierosy lub e-papierosy, natomiast 34% nie ma tej wiedzy.
- 11% uczniów klas 4–8 spróbowało papierosów tylko raz, 4% pali regularnie, 5% pali okazjonalnie, a 80% nie pali w ogóle.
- Częstotliwość palenia papierosów w ciągu ostatnich 30 dni: mniej niż 1 papieros na tydzień (5%), 1–5 papierosów dziennie (14%), 11–20 papierosów dziennie (9%), ponad 20 papierosów dziennie (5%).

Narkotyki i dopalacze:

- 14% uczniów klas 4–8 twierdzi, że ich rówieśnicy mieli kontakt z narkotykami lub dopalaczami; 45% uczniów nie wie.
- 4% uczniów przyznaje, że sami próbowali narkotyków lub dopalaczy.
- Najczęstsze miejsca zażywania to: dom (25%), wycieczki szkolne (25%). 50% uczniów deklaruje, że temat ich nie dotyczy.
- Główne źródła pozyskiwania substancji: rodzeństwo (25%), znajomi (25%).
- Ocena dostępności narkotyków i dopalaczy: 16% uczniów twierdzi, że pozyskanie ich jest łatwe, 15% – trudne, 69% – nie wie.
- 88% uczniów nie zna miejsc zakupu substancji psychoaktywnych; najczęściej wskazywane lokalizacje to: inne miejsca (12%), boisko sportowe (3%), osiedle (2%), szkoła lub okolice (1%).

Uzależnienia behawioralne

- Najczęściej zauważanymi zjawiskami w otoczeniu uczniów są uzależnienie od smartfona oraz uzależnienie od Internetu, co wskazuje odpowiednio 61% i 59% respondentów, potwierdzając skalę i powszechność problemu nadmiernego korzystania z nowych technologii wśród młodych osób.
- Analiza czasu spędzanego dziennie przy komputerze pokazuje, że największa grupa uczniów korzysta z niego do 2 godzin dziennie (24%), jednak istotna część badanych poświęca na tę aktywność znacznie więcej czasu – do 4 godzin (19%), do 6 godzin (8%) lub powyżej 6 godzin dziennie (9%).

- Zdecydowana większość uczniów (71%) zadeklarowała, że brak dostępu do Internetu byłby dla nich wyraźnie odczuwalny i utrudniałby codzienne funkcjonowanie, natomiast 29% badanych uznało, że nie miałyby to dla nich większego znaczenia.
- Czas spędzany z telefonem komórkowym jest bardzo wysoki, ponieważ 29% uczniów korzysta z niego od 2 do 3 godzin dziennie, 25% od 4 do 5 godzin, a aż 30% poświęca na tę aktywność ponad 5 godzin dziennie, co może wskazywać na ryzyko nadmiernego użytkowania.
- Najczęściej telefon wykorzystywany jest do komunikacji z rówieśnikami, w tym rozmów i czatów ze znajomymi (25%), a także do oglądania filmów i zdjęć (19%), słuchania muzyki (15%) oraz korzystania z różnego rodzaju aplikacji (15%), co pokazuje dominację funkcji rozrywkowych i komunikacyjnych.
- 75% uczniów klas 4–8 nigdy nie miało styczności z grami hazardowymi na pieniądze, natomiast 25% przyznaje, że brało w nich udział.

Prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

Prognoza zawiera szczegółowy obraz potrzeb, problemów i zasobów lokalnej społeczności, bazując na:

- analizie danych dotyczących sytuacji społecznej w ostatnich latach (tzw. diagnozie społecznej),
- obserwowanych kierunkach rozwoju, charakterystycznych zarówno dla kraju, regionu, jak i danej społeczności,
- przewidywanym okresie realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych.

Na podstawie tych założeń przewiduje się, że realizacja celów strategicznych przyczyni się do zaktywizowania mieszkańców, co umożliwi im bardziej samodzielne, odpowiedzialne i skuteczne radzenie sobie z problemami. Realizacja planowanych zmian będzie możliwa dzięki zaangażowaniu wszystkich podmiotów działających w Gminie – instytucji publicznych, organizacji społecznych, lokalnych przedsiębiorców oraz samych mieszkańców.

Zakładane rezultaty realizacji Strategii:

- Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dziemiany przyczyni się do wzmocnienia spójności społecznej oraz poprawy jakości życia mieszkańców gminy poprzez rozwój dostępnych i zintegrowanych usług społecznych.
- Zakłada się ograniczenie skali wykluczenia społecznego oraz zmniejszenie długotrwałej zależności od pomocy społecznej, w szczególności wśród rodzin i osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, dzięki zwiększeniu roli pracy socjalnej i działań aktywizujących.
- Realizacja strategii wpłynie na wzmocnienie funkcji opiekuńczo-wychowawczej rodzin, poprawę kompetencji wychowawczych rodziców oraz wcześniejsze identyfikowanie problemów wychowawczych i społecznych dzieci i młodzieży.
- Oczekuje się poprawy bezpieczeństwa społecznego dzieci i młodzieży, ograniczenia zjawisk przemocy rówieśniczej, cyberprzemocy oraz uzależnień behawioralnych, a także zwiększenia dostępu do konstruktywnych form spędzania czasu wolnego.
- Strategia przyczyni się do aktywizacji społecznej seniorów oraz zmniejszenia ich izolacji społecznej, poprzez rozwój oferty Klubu Seniora i działań integracyjnych.
- Zakłada się poprawę jakości życia osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin, w tym zwiększenie dostępności usług opiekuńczych, wsparcia środowiskowego oraz działań integrujących.
- Realizacja działań strategicznych wpłynie na wzmocnienie współpracy pomiędzy samorządem, instytucjami publicznymi i organizacjami pozarządowymi, co przełoży się na większą skuteczność i spójność działań społecznych.
- Efektem wdrażania strategii będzie zwiększenie zaangażowania mieszkańców w życie społeczne gminy, rozwój lokalnych inicjatyw oraz wzmocnienie kapitału społecznego.

CZEŚĆ ANALITYCZNA

Analiza SWOT

Analiza SWOT należy do grupy metod zintegrowanych, czyli badających zarówno samą jednostkę, jak również jej otoczenie. Akronim pochodzi od angielskich wyrazów:

- strengths („S” – siły, atuty, mocne strony),
- weaknesses („W” – słabości, słabe strony),
- opportunities („O” – szanse, okazje, korzystne tendencje w otoczeniu zewnętrznym),
- threats („T” – zagrożenia, niekorzystne zjawiska zewnętrzne).

Analiza SWOT została oparta na informacjach zawartych w kompleksowej diagnozie sytuacji społecznej w Gminie. Stanowi ona podstawę do identyfikacji i określenia kierunków działań.

MOCNE STRONY

- Sprawnie funkcjonujący Ośrodek Pomocy Społecznej, realizujący zarówno świadczenia pieniężne, jak i niepieniężne, a także prowadzący pracę socjalną i działania wspierające rodziny.
- Znaczny wzrost liczby rodzin objętych pracą socjalną w 2023 i 2024 roku, co wskazuje na odejście od wyłącznie interwencyjnego modelu pomocy na rzecz działań aktywizujących.
- Rozbudowana infrastruktura oświatowa, obejmująca szkoły, przedszkole oraz żłobek, umożliwiająca objęcie dzieci opieką i edukacją na wszystkich etapach rozwoju.
- Rola placówek oświatowych w profilaktyce społecznej, w tym realizacja działań wychowawczych i edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży.
- Funkcjonowanie Klubu Seniora, który sprzyja integracji społecznej i aktywizacji osób starszych oraz przeciwdziała ich osamotnieniu.
- Dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej na terenie gminy, co zwiększa bezpieczeństwo zdrowotne mieszkańców.
- Obecność Posterunku Policji, umożliwiająca bieżące działania prewencyjne i interwencyjne oraz współpracę z innymi instytucjami.
- Aktywność organizacji pozarządowych i społecznych, działających w obszarach sportu, kultury i integracji lokalnej.
- Funkcjonowanie Ośrodka Kultury, oferującego zajęcia i wydarzenia sprzyjające aktywnemu spędzaniu czasu wolnego.
- Znaczna część uczniów deklarująca brak doświadczeń przemocy w szkole, co świadczy o względnie bezpiecznym środowisku szkolnym.

- Relatywnie silne więzi rodzinne części dzieci i młodzieży, potwierdzone deklarowanym wspólnym spędzaniem czasu z rodziną.
- Współpraca międzyinstytucjonalna pomiędzy OPS, szkołami, Policją, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami.

SŁABE STRONY

- Postępujące starzenie się społeczeństwa, zwiększające zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze i zdrowotne.
- Wysoki udział długotrwałej choroby i niepełnosprawności jako przyczyn korzystania z pomocy społecznej, co wskazuje na trwały charakter problemów.
- Utrzymujące się ubóstwo w części gospodarstw domowych, mimo stabilnej liczby rodzin objętych pomocą.
- Niska liczba rodzin korzystających z poradnictwa specjalistycznego, co może oznaczać ograniczony dostęp lub niewystarczającą informację o tej formie wsparcia.
- Znaczny odsetek uczniów doświadczających agresji słownej i przemocy psychicznej, ujawniony w badaniach ankietowych.
- Występowanie cyberprzemocy, w tym hejtu i naruszeń prywatności wśród dzieci i młodzieży.
- Wysoki poziom korzystania z Internetu i smartfonów przez uczniów, często przez wiele godzin dziennie.
- Duża grupa dzieci i młodzieży spędzająca czas wolny w samotności, co zwiększa ryzyko izolacji społecznej.

SZANSE

- Rozwój lokalnych usług społecznych odpowiadających na potrzeby seniorów, rodzin oraz osób z niepełnosprawnościami, umożliwiający ograniczanie wykluczenia społecznego i wzmacnianie funkcjonowania mieszkańców w środowisku lokalnym.
- Wzmocnienie działań profilaktycznych i zdrowotnych w placówkach oświatowych, sprzyjające wczesnemu rozpoznawaniu problemów wychowawczych, przemocy rówieśniczej oraz uzależnień behawioralnych.
- Rozszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych, sportowych i kulturalnych dla dzieci i młodzieży, zwiększające dostęp do konstruktywnych form spędzania czasu wolnego i ograniczające ryzyko izolacji społecznej.

- Rozwój programów przeciwdziałania uzależnieniom behawioralnym, w tym uzależnieniom od Internetu i smartfonów, wzmacniający kompetencje społeczne i odporność psychiczną dzieci i młodzieży.
- Wykorzystanie pracy socjalnej jako narzędzia aktywizacji społecznej, umożliwiające wzmacnianie samodzielności rodzin oraz ograniczanie długotrwałego korzystania ze świadczeń pieniężnych.
- Rozwój oferty Klubu Seniora w zakresie aktywizacji i integracji osób starszych, sprzyjający przeciwdziałaniu samotności oraz utrzymaniu sprawności psychofizycznej seniorów.
- Wzmocnienie współpracy z organizacjami pozarządowymi w realizacji zadań społecznych, zwiększające elastyczność działań oraz ich lepsze dostosowanie do lokalnych potrzeb.
- Rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin z dziećmi, w tym rodzin niepełnych, sprzyjające ograniczaniu problemów opiekuńczo-wychowawczych i wzmacnianiu funkcji rodziny.
- Rozwój działań integrujących różne grupy wiekowe mieszkańców, wspierający budowanie więzi społecznych i kapitału społecznego gminy.
- Wczesna identyfikacja problemów wychowawczych i społecznych dzięki współpracy szkół i Ośrodka Pomocy Społecznej, umożliwiająca podejmowanie działań zapobiegawczych przed eskalacją trudnych sytuacji.
- Pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację zadań społecznych, zwiększające możliwości wdrażania nowych form wsparcia mimo ograniczonych środków własnych gminy.
- Podnoszenie kompetencji społecznych i cyfrowych dzieci i młodzieży, sprzyjające bezpiecznemu funkcjonowaniu w środowisku cyfrowym i społecznym.
- Budowanie lokalnych sieci wsparcia i samopomocy mieszkańców, wzmacniające zdolność społeczności lokalnej do reagowania na sytuacje kryzysowe.

ZAGROŻENIA

- Postępujące starzenie się społeczeństwa gminy, zwiększające zapotrzebowanie na usługi opiekuńcze, zdrowotne i wsparcie społeczne.
- Wzrost zapotrzebowania na usługi opiekuńcze i zdrowotne, prowadzący do większego obciążenia systemu pomocy społecznej i budżetu gminy.
- Pogłębianie się problemów zdrowotnych i niepełnosprawności mieszkańców, skutkujące długotrwałym korzystaniem z pomocy i świadczeń.
- Utrwalanie się bierności społecznej i zależności od świadczeń, ograniczające aktywizację społeczną i zawodową części mieszkańców.

- Nasilenie uzależnień behawioralnych wśród dzieci i młodzieży, wpływające negatywnie na funkcjonowanie emocjonalne, edukacyjne i społeczne.
- Wzrost skali przemocy rówieśniczej i cyberprzemocy, obniżający poczucie bezpieczeństwa dzieci i młodzieży.
- Pogarszająca się kondycja psychiczna dzieci i młodzieży, zwiększająca zapotrzebowanie na specjalistyczne formy wsparcia.
- Izolacja społeczna osób samotnych i seniorów, prowadząca do pogorszenia zdrowia psychicznego i jakości życia.
- Ograniczone możliwości finansowe gminy, wpływające na zakres i tempo realizacji działań społecznych.
- Zmiany przepisów prawa zwiększające zakres obowiązków samorządu, bez adekwatnego zabezpieczenia finansowego.
- Spadek liczby dzieci i młodzieży, ograniczający rozwój oferty edukacyjnej i zajęć pozalekcyjnych.
- Wzrost kosztów utrzymania usług społecznych, obciążający budżet gminy.
- Niedobór specjalistów w obszarze pomocy społecznej i zdrowia psychicznego, ograniczający skuteczność działań interwencyjnych i profilaktycznych.

CZEŚĆ PROGRAMOWA

Wizja i misja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych

Celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dziemiany jest wyznaczenie priorytetowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania określonych problemów społecznych oraz poprawienie sytuacji mieszkańców.

Jej adresatem jest ogół społeczności lokalnej. Punktem wyjścia dla opracowania strategii jest diagnoza stanu faktycznego, analiza danych wynikających ze specyfiki Gminy. Zebrany materiał źródłowy oraz wyniki badań przeprowadzonych wśród mieszkańców Gminy Dziemiany pozwoliły wskazać grupę najważniejszych problemów społecznych w Gminie.

Realizacja zadań zawartych w strategii planowana jest na lata 2026-2030, co powinno zapewnić możliwość długofalowych działań.

W Strategii wyróżniono:

- a) wizję – jest pożądanym obrazem przyszłości, który osoby biorące udział w procesie decyzyjnym pragną wykreować;
- b) misję – stanowi cel nadrzędny przy planowaniu działań rozwojowych w Gminie;
- c) cele strategiczne – wskazują najważniejsze obszary, których wsparcie jest niezbędne dla rozwiązywania problemów społecznych w Gminie;
- d) cele operacyjne – są celami szczegółowymi dla celów strategicznych, zawierają propozycje kierunków działań niezbędnych do osiągnięcia poszczególnych celów operacyjnych.

Wizja niniejszej Strategii brzmi:

Gmina Dziemiany to gmina zintegrowana społecznie, zapewniająca mieszkańcom dostęp do adekwatnych usług społecznych i wsparcia, sprzyjająca rozwojowi dzieci i młodzieży oraz aktywnemu i godnemu życiu seniorów i osób z niepełnosprawnościami.

Tak sformułowana wizja pozwala na zdefiniowanie misji. Misja Gminy Dziemiany na lata 2026-2030 brzmi:

Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Dziemiany jest wzmocnienie systemu wsparcia społecznego poprzez działania profilaktyczne, opiekuńcze i aktywizujące, ukierunkowane na poprawę jakości życia mieszkańców oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

CEL STRATEGICZNY I

Wzmocnienie spójności społecznej oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu mieszkańców gminy

Cel szczegółowy 1.1

Ograniczanie ubóstwa oraz wzmocnianie samodzielności i aktywności społecznej rodzin i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

<i>Kierunki działań:</i>	<ol style="list-style-type: none">1. Wspieranie rodzin i osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej poprzez realizowanie pracy socjalnej ukierunkowanej na wzmocnianie samodzielności i odpowiedzialności za własną sytuację.2. Tworzenie warunków do aktywizacji społecznej i życiowej osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej poprzez indywidualne działania wspierające.3. Realizowanie działań informacyjnych i doradczych zwiększających świadomość mieszkańców w zakresie dostępnych form wsparcia i pomocy.4. Wspieranie rodzin w racjonalnym gospodarowaniu budżetem domowym poprzez poradnictwo i edukację ekonomiczną.5. Rozwijanie współpracy z instytucjami rynku pracy w celu wspierania aktywizacji zawodowej osób biernych zawodowo.6. Wspieranie inicjatyw lokalnych sprzyjających integracji społecznej i wzajemnej pomocy mieszkańców.7. Tworzenie warunków do udziału osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w życiu społecznym i kulturalnym gminy.8. Realizowanie działań zapobiegających dziedziczeniu ubóstwa w rodzinach z dziećmi.9. Wspieranie działań organizacji pozarządowych realizujących zadania na rzecz osób i rodzin w trudnej sytuacji życiowej.
<i>Wskaźniki:</i>	<ul style="list-style-type: none">• liczba rodzin objętych pracą socjalną• liczba zawartych kontraktów socjalnych• liczba osób korzystających z poradnictwa• liczba rodzin objętych wsparciem niematerialnym

	<ul style="list-style-type: none"> • liczba inicjatyw integracyjnych • liczba rodzin z dziećmi objętych wsparciem • liczba działań aktywizujących • liczba partnerstw lokalnych
Realizatorzy:	Jednostka realizująca: Gmina Dziemiany – Rada Gminy i Wójt Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej
Partnerzy:	instytucje rządowe i samorządowe, PCPR, PUP, organizacje pozarządowe, organizacje pożytku publicznego
<i>Cel szczegółowy 1.2</i> <i>Wzmacnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczej rodziny oraz przeciwdziałanie bezradności opiekuńczo-wychowawczej</i>	
Kierunki działań:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze poprzez rozwijanie działań asystenta rodziny. 2. Tworzenie warunków do wzmacniania kompetencji wychowawczych rodziców poprzez poradnictwo i wsparcie specjalistyczne. 3. Realizowanie działań profilaktycznych ukierunkowanych na zapobieganie kryzysom rodzinnym. 4. Wspieranie rodzin niepełnych oraz wielodzietnych w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych. 5. Rozwijanie współpracy OPS ze szkołami i przedszkolami w zakresie wczesnej identyfikacji problemów rodzinnych. 6. Tworzenie możliwości korzystania z pomocy psychologicznej i pedagogicznej. 7. Wspieranie działań zapobiegających umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej. 8. Realizowanie działań integrujących rodziny ze środowiskiem lokalnym. 9. Wspieranie inicjatyw wzmacniających więzi rodzinne.
Wskaźniki:	<ul style="list-style-type: none"> • liczba rodzin objętych pomocą asystenta • liczba rodzin korzystających z poradnictwa • liczba działań profilaktycznych • liczba rodzin z dziećmi objętych wsparciem

	<ul style="list-style-type: none"> • liczba interwencji wychowawczych • liczba współprac OPS–szkoła • liczba działań integracyjnych • liczba rodzin, u których zakończono wsparcie z osiągnięciem celów
Realizatorzy:	Jednostka realizująca: Gmina Dziemiany – OPS
Partnerzy:	szkoły, przedszkola, PCPR, sąd, Policja, organizacje pozarządowe

CEL STRATEGICZNY II

Poprawa jakości życia dzieci i młodzieży oraz przeciwdziałanie zjawiskom problemowym

Cel szczegółowy 2.1

Przeciwdziałanie uzależnieniom, przemocy rówieśniczej i cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży

Kierunki działań:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Realizowanie programów profilaktycznych w szkołach dotyczących uzależnień oraz bezpieczeństwa w sieci, ukierunkowanych na kształtowanie postaw prozdrowotnych, odpowiedzialnych zachowań oraz umiejętności radzenia sobie z zagrożeniami cyfrowymi. 2. Wspieranie działań edukacyjnych zwiększających świadomość zagrożeń cyfrowych, w tym cyberprzemocy, uzależnień behawioralnych oraz naruszeń prywatności, poprzez zajęcia warsztatowe, spotkania tematyczne i kampanie informacyjne. 3. Tworzenie bezpiecznych i atrakcyjnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, sprzyjających rozwijaniu zainteresowań, aktywności fizycznej i integracji rówieśniczej, jako alternatywy dla biernych form aktywności. 4. Wspieranie działań przeciwdziałających agresji i przemocy rówieśniczej, poprzez realizację programów wychowawczych, mediacji rówieśniczych oraz działań wzmacniających kulturę dialogu i wzajemnego szacunku. 5. Rozwijanie współpracy szkół z Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz Policją, w celu wczesnego rozpoznawania zagrożeń, wymiany informacji oraz podejmowania skoordynowanych działań profilaktycznych i interwencyjnych.
--------------------------	---

	<p>6. Realizowanie działań wzmacniających kompetencje społeczne dzieci i młodzieży, w szczególności umiejętności komunikacji, radzenia sobie z emocjami, rozwiązywania konfliktów oraz budowania pozytywnych relacji rówieśniczych.</p> <p>7. Wspieranie rodziców i opiekunów w zakresie rozpoznawania zagrożeń wychowawczych, poprzez poradnictwo, spotkania edukacyjne oraz udostępnianie materiałów informacyjnych dotyczących problemów współczesnej młodzieży.</p> <p>8. Tworzenie warunków do wczesnej interwencji w sytuacjach kryzysowych, obejmujących szybkie reagowanie na przypadki przemocy, uzależnień lub kryzysów emocjonalnych dzieci i młodzieży.</p> <p>9. Wspieranie inicjatyw młodzieżowych promujących zdrowy styl życia, aktywność społeczną oraz postawy wolne od uzależnień, w tym działań sportowych, kulturalnych i wolontariackich.</p>
Wskaźniki:	<ul style="list-style-type: none"> • <i>liczba programów profilaktycznych</i> • <i>liczba uczestników działań</i> • <i>liczba zajęć pozalekcyjnych</i> • <i>liczba zgłoszonych incydentów przemocy</i> • <i>liczba działań edukacyjnych</i> • <i>liczba współprac instytucjonalnych</i> • <i>liczba rodziców objętych wsparciem</i> • <i>liczba inicjatyw młodzieżowych</i>
Realizatorzy:	<i>Jednostka realizująca: Gmina Dziemiany – szkoły, OPS</i>
Partnerzy:	<i>Policja, GKRPA, organizacje pozarządowe, ośrodek kultury</i>
CEL STRATEGICZNY III	
Aktywizacja seniorów oraz rozwój usług opiekuńczych	
Cel szczegółowy 3.1	
Zapobieganie izolacji społecznej seniorów i poprawa ich jakości życia	
Kierunki działań:	<p>1. Wspieranie aktywności seniorów poprzez rozwój oferty Klubu Seniora, obejmującej zajęcia integracyjne, edukacyjne, rekreacyjne i prozdrowotne, dostosowane do potrzeb i możliwości osób starszych.</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Tworzenie warunków do integracji społecznej osób starszych, sprzyjających budowaniu relacji, przeciwdziałaniu samotności oraz wzmacnianiu poczucia przynależności do lokalnej społeczności. 3. Realizowanie działań międzypokoleniowych, umożliwiających współpracę seniorów z dziećmi i młodzieżą oraz sprzyjających wymianie doświadczeń, wiedzy i umiejętności. 4. Wspieranie inicjatyw prozdrowotnych skierowanych do seniorów, obejmujących działania edukacyjne, profilaktyczne oraz promujące aktywny i zdrowy tryb życia. 5. Rozwijanie współpracy z organizacjami senioralnymi oraz organizacjami pozarządowymi, w celu poszerzania oferty wsparcia i aktywizacji osób starszych. 6. Tworzenie możliwości udziału seniorów w życiu kulturalnym gminy, poprzez organizację wydarzeń, warsztatów i zajęć sprzyjających aktywnemu uczestnictwu w kulturze. 7. Wspieranie samopomocy sąsiedzkiej i lokalnych form wsparcia, umożliwiających wzajemną pomoc w codziennym funkcjonowaniu osób starszych. 8. Realizowanie działań informacyjnych dotyczących dostępnych form wsparcia, świadczeń i usług skierowanych do seniorów, w celu zwiększenia ich dostępności i wykorzystania. 9. Wspieranie wolontariatu senioralnego, umożliwiającego osobom starszym aktywne uczestnictwo w działaniach społecznych i pomocowych.
<p>Wskaźniki:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liczba seniorów uczestniczących w zajęciach • liczba wydarzeń dla seniorów • liczba inicjatyw integracyjnych • liczba działań prozdrowotnych • liczba partnerstw lokalnych • liczba wolontariuszy seniorów • liczba działań informacyjnych • liczba osób objętych wsparciem

Realizatorzy:	Jednostka realizująca: Gmina Dziemiany – OPS
Partnerzy:	organizacje pozarządowe, ośrodek kultury, ośrodek zdrowia
CEL STRATEGICZNY IV	
<i>Wyrównywanie szans i poprawa jakości życia osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin</i>	
<i>Cel szczegółowy 4.1</i>	
<i>Wzmacnianie samodzielności osób z niepełnosprawnościami oraz zwiększanie dostępności wsparcia społecznego i usług dostosowanych do ich potrzeb</i>	
Kierunki działań:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wspieranie osób z niepełnosprawnościami w codziennym funkcjonowaniu, poprzez zapewnianie dostępu do świadczeń, usług opiekuńczych oraz działań pomocowych realizowanych w miejscu zamieszkania. 2. Tworzenie warunków sprzyjających samodzielności osób z niepełnosprawnościami, w tym poprzez działania aktywizujące, edukacyjne i społeczne dostosowane do indywidualnych potrzeb i możliwości. 3. Realizowanie działań na rzecz poprawy dostępności usług społecznych, w szczególności usług opiekuńczych, poradnictwa oraz wsparcia środowiskowego. 4. Wspieranie rodzin i opiekunów osób z niepełnosprawnościami, poprzez działania informacyjne, poradnictwo oraz pomoc w radzeniu sobie z obciążeniami opiekuńczymi. 5. Rozwijanie współpracy z instytucjami działającymi na rzecz osób z niepełnosprawnościami, w tym z PCPR, PFRON oraz organizacjami pozarządowymi. 6. Wspieranie dostępu osób z niepełnosprawnościami do opieki zdrowotnej i rehabilitacji, poprzez działania informacyjne oraz współpracę z podmiotami leczniczymi. 7. Tworzenie warunków do uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami w życiu społecznym, kulturalnym i integracyjnym gminy, sprzyjających przeciwdziałaniu izolacji społecznej.

	<p>8. Realizowanie działań zwiększających świadomość społeczną w zakresie potrzeb i problemów osób z niepełnosprawnościami, w tym działań edukacyjnych i informacyjnych.</p> <p>9. Wspieranie działań zapobiegających wykluczeniu społecznemu osób z niepełnosprawnościami, w szczególności poprzez wzmacnianie lokalnych form wsparcia i samopomocy.</p>
Wskaźniki:	<ul style="list-style-type: none"> • liczba osób z niepełnosprawnościami objętych wsparciem OPS • liczba rodzin/opiekunów korzystających z pomocy • liczba osób korzystających z usług opiekuńczych • liczba działań informacyjnych i edukacyjnych • liczba partnerstw z instytucjami i organizacjami • liczba osób objętych wsparciem środowiskowym • liczba inicjatyw integracyjnych • liczba osób korzystających ze świadczeń z tytułu niepełnosprawności
Realizatorzy:	Jednostka realizująca: Gmina Dziemiany – Rada Gminy jako organ uchwałodawczy i Wójt Gminy jako organ wykonawczy, Ośrodek Pomocy Społecznej
Partnerzy:	PCPR, PFRON, podmioty lecznicze, organizacje pozarządowe, organizacje pożytku publicznego, ośrodek zdrowia, instytucje samorządowe i rządowe

Monitoring i ewaluacja w procesie wdrażania Strategii

Monitoring pozwala określić, czy strategia jest wdrażana zgodnie z przyjętymi założeniami i wskazuje, czy istnieje potrzeba wprowadzenia odpowiednich korekt, aby osiągnąć zakładane efekty. W praktyce system monitoringu polega na systematycznym zbieraniu, gromadzeniu i przetwarzaniu danych dotyczących stopnia realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, przy wykorzystaniu wskaźników monitoringowych, które pozwalają zmierzyć zmiany i porównać osiągnięte rezultaty z tymi, które zakładaliśmy. Monitorowanie SRPS powinno odbywać się na różnych poziomach strategii, tj. w kontekście zaplanowanych celów, działań, budżetu oraz rezultatów.

W celu stworzenia całościowego obrazu realizowanych działań na rzecz poprawy sytuacji w Gminie niezbędne jest tworzenie, przekazywanie i analizowanie corocznie poniższych sprawozdań:

- Oceny zasobów pomocy społecznej;
- Sprawozdanie z działalności Ośrodka Pomocy Społecznej w Dziemianach;
- Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii;
- Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej;
- Sprawozdanie z realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny;
- Sprawozdanie ze współpracy Gminy Dziemiany z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego.

W latach obowiązywania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych do końca kwietnia każdego roku za rok poprzedzający każda jednostka, która współuczestniczy (jest odpowiedzialna lub jest partnerem) w realizacji celów sporządzi sprawozdania z realizacji wyżej wymienionych programów i projektów (dotyczących problemów społecznych) oraz osiągniętych rezultatów. Sprawozdania przekazywane będą do Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dziemianach jako do jednostki koordynującej, który po analizie przygotuje i przedstawi raport z realizacji Strategii Radzie Gminy. Corocznie sporządzany będzie skrócony raport z realizacji Strategii (na podstawie oceny wskaźników realizacji Strategii w ramach poszczególnych działań) wraz z rocznym sprawozdaniem z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dziemianach.

Sprawozdania ze stopnia realizacji poszczególnych programów i projektów służyć będą bieżącemu monitoringowi realizacji Strategii oraz będą pomocne przy przeprowadzaniu ewaluacji Strategii, a także ewentualnej aktualizacji jej celów i kierunków działań.

Ewaluacja stanowi istotne narzędzie w diagnozowaniu problemów i potrzeb społecznych, wymagających większych nakładów w kontekście osiągnięcia założonych celów strategicznych. To źródło wiedzy niezbędnej do formułowania pogłębionych ocen wdrażania strategii. W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ewaluacja powinna być traktowana jako element horyzontalny – występujący we wszystkich częściach strategii.

Ewaluacja ilościowa przeprowadzana będzie na podstawie analizy danych liczbowych pochodzących ze sprawozdań podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii. Analiza ta określi poziom realizacji poszczególnych zadań.

Ewaluacja jakościowa polegała będzie na ocenie:

- efektywności wdrażania Strategii – (czy nakłady czasowe, ludzkie i finansowe zaangażowane w realizację działań są adekwatne do otrzymanych efektów?);
- skuteczności – (czy kierunki działań i realizowane w ich ramach zadania w zamierzony sposób prowadzą do osiągnięcia celów? Czy realizowane działania w sposób optymalny realizują cele Strategii?);
- trafności – (czy realizowane cele i kierunki działań Strategii są odpowiedzią na aktualne potrzeby mieszkańców Gminy).

Analiza jakościowa pozwoli na ocenę skuteczności strategii w zakresie stosowanych form, funkcjonalności opracowanych procedur oraz ilości i jakości posiadanych zasobów, w tym finansowych.

Źródłem danych, które posłużą do ewaluacji mogą być dane statystyczne, sprawozdania z monitoringu, dane z badań społeczności lokalnej i inne.

Strategia będzie podlegała corocznej ewaluacji. Ewaluacja pozwoli na ocenę skuteczności dokumentu w zakresie stosowanych form, funkcjonalności opracowanych procedur, a także ilości i jakości posiadanych zasobów, w tym również finansowych.

Zaleca się także aktualizację Strategii nie rzadziej niż raz na dwa lata, chyba że wyniki ewaluacji lub czynniki zewnętrzne wskazują na konieczność zmiany celów bądź zadań i programów pomocowych w trybie natychmiastowym. Aktualizacja Strategii powinna obejmować procedurę wprowadzenia zmian do dokumentu oraz niezbędne czynności, formularze oraz schemat działania związany ze zgłaszaniem, analizowaniem i wprowadzeniem korekt. Raporty monitoringowe, zawierające wnioski, sugestie i rekomendacje, pozwolą na ocenę skuteczności wdrażanej Strategii oraz dostarczą informacji co do konieczności

podejmowania ewentualnych korekt lub aktualizacji strategii. Korekta działań strategicznych może wynikać ze zmian uregulowań prawnych, społecznych, ekonomicznych bądź pojawienia się nowych możliwości pozyskiwania środków zewnętrznych. Strategia powinna być aktualizowana po uprzednio przeprowadzonej ewaluacji, na podstawie zawartych w niej wniosków i rekomendacji.

Źródła finansowania

Szczegółowe określenie wysokości planowanych środków na realizację strategii nie jest możliwe ze względu na długi okres obowiązywania dokumentu, a także brak stałych, długookresowych źródeł finansowania.

Należy założyć, że źródłami finansowania lub współfinansowania przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Dziemiany na lata 2026–2030 będą m.in.: budżet Gminy, dotacje z budżetu państwa oraz środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Sformułowane w dokumencie kierunki działań będą wdrażane przez wyznaczonych realizatorów oraz partnerów w realizacji.

Każdy podmiot z terenu Gminy będący realizatorem zadań w ramach strategii planuje środki finansowe niezbędne do ich prawidłowej realizacji.

Ramy finansowe realizacji Strategii są jednak uzależnione od możliwości finansowych Gminy oraz wielu zmiennych, jak sytuacja społeczna i gospodarcza, kondycja finansów publicznych, zmiany na rynku pracy, zmiany w zakresie dostępu do konkretnych świadczeń itp.

Planowane wydatki definiowane będą corocznie w uchwale budżetowej. Jedną z podstaw do ich określenia będzie ocena zasobów pomocy społecznej (art. 16 a ustawy o pomocy społecznej).